

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน :
กรณีศึกษาโรงเรียนราชวินิต(ประถมศึกษา)

คณะผู้วิจัย

ทิสนา	แชนมณี	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พิมพ์พันธ์	เตชะคุปต์	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วรวรรณ	เหมชะญาติ	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อรชา	ตุลานันท์	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ชนาธิป	พรกุล	ข้าราชการบำนาญ

และ

คณะผู้ร่วมวิจัย

ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์
จิณา ก้วยสมบูรณ์

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
โครงการเบื้องต้น เรื่อง การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทบทวนองค์ความรู้
สำหรับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ทั้งระบบโรงเรียน
กับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาระบบการเรียนรู้อัตโนมัติของโรงเรียน :
กรณีศึกษาโรงเรียนราชวินิต(ประถมศึกษา)

คณะผู้วิจัย

ทีศนา	แชมมณี	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ทิมพันธ์	เดชะคุปต์	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วรวรรณ	เหมชะญาติ	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อรชา	ตุลานันท์	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ชนาธิป	พรกุล	ข้าราชการบำนาญ

และ

คณะผู้ช่วยวิจัย

ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์
วิณา ก้วยสมบูรณ์

วันที่.....
เลขทะเบียน.....
เลขเรียกหนังสือ.....

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย
โครงการเบื้องต้น เรื่อง การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและทบทวนองค์ความรู้
สำหรับการพัฒนาระบบการเรียนรู้อัตโนมัติของโรงเรียน

ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ.2542

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

ศูนย์วิจัยและพัฒนา 10400

298-0455 โทรสาร 298-0476

Home page : <http://www.trf.or.th>

E-mail : trf-info@trf.or.th

คำนำ

งานวิจัยเรื่องนี้เป็นโครงการย่อยของโครงการวิจัยหลักเรื่อง " การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน : การศึกษาพหุกรณี" ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มโรงเรียนที่ได้มีการดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และประสบความสำเร็จไปแล้วในระดับหนึ่ง กับกลุ่มโรงเรียนปกติซึ่งยังดำเนินการจัดการเรียนการสอนไปตามปกติที่เคยทำมา ยังไม่มีการดำเนินการพัฒนาที่ชัดเจน หรืออาจมีความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลง แต่ยังไม่เกิดผลสำเร็จที่เห็นได้ชัดเจนเพียงพอ การศึกษาพหุกรณีนี้มุ่งให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงและกระบวนการสำคัญ ที่สามารถใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ รวมทั้งปัญหา / อุปสรรคและความต้องการต่างๆ ของโรงเรียน เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ได้นำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อไป

คณะผู้วิจัยได้คัดเลือกโรงเรียนในกลุ่มแรกเพื่อศึกษาเป็นรายกรณี (case study) ได้จำนวน 7 โรงเรียน และโรงเรียนในกลุ่มที่ 2 จำนวน 4 โรงเรียน โดยได้รับข้อมูล ความร่วมมือและคำแนะนำจากหน่วยงานต้นสังกัดเป็นอย่างดี ซึ่งคณะผู้วิจัยขอขอบคุณในความอนุเคราะห์ของท่านเป็นอย่างสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะผู้วิจัยขอขอบคุณโรงเรียน / สถานศึกษาทั้ง 11 แห่ง ที่ได้อนุญาตให้คณะผู้วิจัยได้เข้าไปศึกษาโรงเรียน และเสียสละเวลาในการตอบแบบสอบถาม และให้การสัมภาษณ์ รวมทั้งจัดหาเอกสารต่างๆ ของโรงเรียนให้คณะผู้วิจัยได้ศึกษา นอกจากนั้นยังได้ให้การต้อนรับและอำนวยความสะดวกให้แก่คณะผู้วิจัยเป็นอย่างดี คณะผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในไมตรีจิตและความเอื้อเฟื้อของโรงเรียน / สถานศึกษาทุกแห่ง จึงขอแสดงความขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

คณะผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทนำ : ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย	1
ตอนที่ 1 : การดำเนินการวิจัย	3
1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.2 วิธีดำเนินการวิจัย	4
1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	4
1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	5
1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล	6
1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล	6
ตอนที่ 2 : ผลการวิจัย - กรณีศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน	8
2.1 บริบทของโรงเรียน	8
2.2 แนวคิด / กระบวนทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้	21
2.3 ยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	21
2.4 ยุทธวิธี / วิธีการ / กระบวนการสำคัญของครูที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	33
2.5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน	42
2.6 สภาพความสำเร็จในการพัฒนาการเรียนรู้ของโรงเรียน	42
2.7 ปัญหา / อุปสรรคและความต้องการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	46
2.8 การวิเคราะห์หาค่าองค์ประกอบ / ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้	52
ตอนที่ 3 : การสรุปและอภิปรายผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	55
3.1 การสรุปผลการวิจัย	55
3.2 การอภิปรายผลการวิจัย	58
3.3 ข้อเสนอแนะ	60

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ : กรณีศึกษาโรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา)

บทนำ : ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาการวิจัย

การปฏิรูปการศึกษาในประเทศไทยครั้งยิ่งใหญ่ในรอบร้อยปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมาได้ส่งผลให้มีพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายการศึกษาแห่งชาติฉบับแรกของประเทศไทย พระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าวได้กำหนดสาระในการปฏิรูปการศึกษาไว้ 8 ด้าน โดยการปฏิรูปทุกด้านต้องมุ่งสู่หลักชัย คือการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง ดังนั้นการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้จึงนับเป็นหัวใจสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาและเป้าหมายของการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ก็คือ การผลักดันและส่งเสริมให้โรงเรียนและครูทั่วประเทศมีการจัดสาระกระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาหมวดที่ 4 มาตราที่ 22-30

การส่งเสริมให้โรงเรียนและครูสามารถจัดสาระกระบวนการเรียนรู้และการวัดและประเมินผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาโดยทั่วถึงกันนั้น นับเป็นเรื่องที่ยาก แต่ก็สามารถทำได้หากมียุทธศาสตร์การดำเนินงานที่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สภาคณบดีครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์และกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้ตกลงร่วมกันที่จะดำเนินการส่งเสริมการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ยุทธศาสตร์การวิจัยและพัฒนา เนื่องจากการวิจัยและพัฒนา (research and development) เป็นกระบวนการที่สามารถสร้างความมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียนกับนักวิชาการในมหาวิทยาลัยและเป็นการวิจัยที่สามารถเชื่อมการปฏิบัติงานทั้ง 3 ด้านของครู คืองานด้านการเรียนการสอน งานวิจัยและงานปรับปรุงและพัฒนางานให้ประสานสัมพันธ์เป็นหนึ่งเดียวและช่วยให้เกิดประโยชน์ร่วมกันทุกฝ่าย ในการนี้ได้มอบหมายให้ รองศาสตราจารย์ ดร. ทิศนา ขัมมณี และคณะเป็นผู้ดำเนินการจัดทำข้อมูลเสนอชุดโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (basic education) ทั้งหลาย ได้ร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียน/สถานศึกษาทั้งระบบ (whole school development) ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตน (area - based development) โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (participatory action research)

ชุดโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามข้อเสนอโครงการ ประกอบด้วยโครงการย่อย ๆ ประมาณ 60 โครงการ และเพื่อให้โครงการสามารถพัฒนาศักยภาพในการ

เรียนรู้ของสถานศึกษาและชุมชนได้อย่างยั่งยืน โครงการจึงควรเป็นโครงการวิจัยและพัฒนาแบบมีส่วนร่วมระหว่างนักวิจัย 4 ระดับคือ (1) นักวิจัยระดับสถาบัน ได้แก่ คณาจารย์ของสถาบันครูศึกษาหรือองค์กร/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาจากภาครัฐหรือเอกชน (2) นักวิจัยระดับพื้นที่ ศึกษาในเทศก์จังหวัดหรืออำเภอ (3) นักวิจัยระดับโรงเรียน/สถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากรในโรงเรียน/สถานศึกษา และ (4) นักวิจัยอิสระ ได้แก่ บุคคลที่มีความสนใจในเรื่องการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งอาจเป็นผู้ที่อยู่ในและนอกสาขาวิชาการศึกษา โดยโครงการอาจริเริ่มและนำเสนอโดยนักวิจัยระดับใดก็ได้ แต่คณะนักวิจัยควรประกอบด้วยนักวิจัยทั้ง 4 ระดับ

ในการส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรทั้ง 4 ระดับ ให้ร่วมกันพัฒนาโรงเรียน/สถานศึกษาที่ให้การศึกษาระดับพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม จำเป็นต้องอาศัยกลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่วางแผนการดำเนินงาน จัดเตรียมงานและประสานงาน ให้การดูแล ติดตาม และช่วยเหลือการดำเนินงานของโครงการต่าง ๆ โดยเฉพาะการดำเนินงานในขั้นต้น คณะผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนาดังกล่าว จำเป็นต้องมีการวางแผนและจัดเตรียมงานให้พร้อมที่จะให้การสนับสนุนช่วยเหลือโรงเรียนและคณะนักวิจัยทั้ง 60 โครงการ ซึ่งงานที่สำคัญได้แก่ การกำหนดกรอบแนวคิดและรายละเอียดที่ชัดเจนสำหรับการพัฒนาและดำเนินงานโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การกำหนดตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินความสำเร็จของโครงการ รวมทั้งการพัฒนาสื่อและเครื่องมือที่จำเป็นสำหรับใช้ในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำและดำเนินงานโครงการฯ ซึ่งการที่จะจัดทำสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นให้ได้ดีและเกิดประโยชน์อย่างแท้จริงนั้น จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลพื้นฐานอันได้แก่ ข้อเท็จจริง ข้อความรู้และข้อมูลเชิงประจักษ์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมากระแสของการปฏิรูปการศึกษาได้ส่งผลให้โรงเรียน/สถานศึกษา เริ่มต้นตัวที่จะปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โรงเรียน/สถานศึกษาที่มีความพร้อมโดยเฉพาะโรงเรียน/สถานศึกษาที่มีผู้นำที่มีความเข้าใจ มีวิสัยทัศน์และฉับไว และโรงเรียน/สถานศึกษาที่มีครูผู้นำซึ่งเป็นต้นแบบของการพัฒนาได้ ต่างก็พยายามปรับเปลี่ยนกระบวนการเกี่ยวกับการเรียนรู้ แสวงหายุทธวิธีในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และดำเนินการพัฒนาไปตามกำลังความสามารถ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์มากขึ้นแตกต่างกันไป โรงเรียนดังกล่าวมีกระจายอยู่ทุกสังกัด ในบริบทที่แตกต่างกันและนับได้ว่าเป็นโรงเรียนผู้นำการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ ที่น่าจะมีการศึกษาเจาะลึกให้เห็นองค์ประกอบ/ปัจจัยและกระบวนการสำคัญ ๆ (critical process) ที่ช่วยให้การพัฒนาประสบผลสำเร็จ รวมทั้งอุปสรรคปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในกระบวนการพัฒนา และ

วิธีการต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาและเผชิญสถานการณ์ ส่วนโรงเรียนที่มีการพัฒนาไปตามปกติก็ควรได้รับการศึกษาด้วยเช่นกันเพื่อให้เห็นภาพรวมของโรงเรียนทั้งหมด

ข้อมูลทั้งหมดนอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อคณะผู้ประสานงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ในการกำหนดกรอบแนวคิดและดัชนีชี้วัดความสำเร็จของโครงการวิจัยและพัฒนา ยังเป็นประโยชน์ต่อคณะผู้วิจัยที่สนใจจะดำเนินการวิจัยและพัฒนาตามโครงการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้และเป็นประโยชน์โดยตรงต่อโรงเรียน/สถานศึกษาจำนวนมากทั่วประเทศที่จำเป็นต้องพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 อีกด้วย

ด้วยความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงได้ศึกษาหาข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน/สถานศึกษา เพื่อทำการศึกษาเจาะลึกให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ดังกล่าวข้างต้น และได้คัดเลือกโรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา) ซึ่งเป็นโรงเรียนประถมศึกษา ขนาดเล็ก ในเขตชานเมือง กรุงเทพมหานคร สังกัดกรุงเทพมหานคร ให้เป็นกรณีศึกษาโรงเรียนที่ได้มีการพัฒนากระบวนการเรียนรู้สำเร็จไปแล้วในระดับหนึ่ง

ตอนที่ 1 : การดำเนินการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.1.1 เพื่อศึกษาแนวคิด/กระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้ของบุคลากรในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องของโรงเรียน
- 1.1.2 เพื่อศึกษายุทธวิธี การเปลี่ยนแปลงและการบริหารจัดการที่เอื้อหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
- 1.1.3 เพื่อศึกษายุทธวิธี/กระบวนการ/วิธีการ สำคัญของครูที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกระบวนการเรียนรู้
- 1.1.4 เพื่อศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน
- 1.1.5 เพื่อศึกษาปัญหา / อุปสรรคและความต้องการในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้อง
- 1.1.6 เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบ/ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษารายกรณี (case study) ซึ่งใช้วิธีการศึกษาสัมภาษณ์เจาะลึก (indepth interview) และ/หรือ การจัดกลุ่มสนทนา (focus group) รวมทั้งการสอบถามและการศึกษาเอกสาร รายละเอียดการดำเนินการในด้านต่างๆ มีดังนี้

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือบุคลากรของโรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา) สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยประกอบด้วยผู้ให้ข้อมูลดังนี้

1.1) ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหาร

1.2) ครู

1.3) นักเรียน

1.4) ผู้ปกครองนักเรียนและผู้เกี่ยวข้องจากชุมชน

2) กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนในปีการศึกษา 2543 ซึ่งได้แก่ บุคลากรดังต่อไปนี้

2.1) ผู้บริหารและผู้ช่วยผู้บริหาร 6 คน

2.2) ครู ประกอบด้วย

(1) ครูผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 24 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่าย จำแนกตามระดับชั้น ชั้นละ 4 คน

(2) ครูผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 17 คน

(3) ครูที่แสดงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียนจำนวน 7 คน

ในห้องเรียน 7 ชั้นเรียน

3) นักเรียน ประกอบด้วย

3.1) นักเรียนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 40 คน ได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 จำแนกตามระดับชั้น ระดับชั้นละประมาณ 10 -15 คน โดยมีนักเรียนทั้งเก่ง กลาง อ่อน คละกัน

3.2) นักเรียนผู้ให้สัมภาษณ์ หลังผู้วิจัยสังเกตการสอนในห้องเรียน 6 ห้อง ห้องละ 6 คน รวมสัมภาษณ์ทั้งหมด 36 คน

4) ผู้ปกครองจำนวน 10 คน ได้จากการเลือกแบบเจาะจง

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบสำรวจ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียน

1) แบบสอบถาม มี 2 ชุด คือ

1.1) แบบสอบถามครูเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้

1.2) แบบสอบถามนักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้

แบบสอบถามข้างต้นมีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด ร่วมกับแบบประเมินค่า

สร้างโดยคณะวิจัย

2) แบบสัมภาษณ์ มี 3 ชุด คือ

2.1) แบบสัมภาษณ์นักเรียนเรื่องกระบวนการเรียนรู้

2.2) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร/ครู เรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

2.3) แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองเรื่องกระบวนการเรียนรู้

3) แบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน

4) แบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียน

ในการพัฒนาเครื่องมือดังกล่าวผู้วิจัยดำเนินการเป็นขั้นตอนตามลำดับต่อไปนี้

1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) สร้างกรอบแนวคิดเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาเครื่องมือวิจัยแต่ละชุด

3) สร้างเครื่องมือฉบับร่างตามกรอบแนวคิด แล้วนำมาประชุมเพื่อปรับปรุง

แก้ไขจำนวน 6 ครั้ง จนได้เครื่องมือวิจัยที่มีความตรงเชิงเนื้อหา (content validity)

4) นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแล้วมาจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

สำหรับแบบบันทึกการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียนนั้น คณะผู้วิจัยจำนวน 5 คน ผู้ช่วยวิจัย 1 คน รวมทั้งหมด 6 คน ได้นำไปทดลองใช้ในโรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา) โดยสังเกตการเรียน การสอนของครูและนักเรียนพร้อมกัน จากนั้นนำผลการบันทึกของผู้วิจัยแต่ละคนมาวิเคราะห์เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง โดยพิจารณาตามเกณฑ์ดังนี้

1) การบันทึกเหตุการณ์และข้อมูลตรงตามความเป็นจริง

2) ข้อมูลที่สังเกตและบันทึกได้ตรงกันอย่างน้อย 70%

3) การตีความหมายข้อมูล/การแปลผลข้อมูลสอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่

ผลพบว่าความสอดคล้องในการสังเกตของคณะผู้วิจัยเป็นไปตามเกณฑ์ดังกล่าว แสดงว่าคณะผู้วิจัยมีความตรงในการใช้แบบบันทึกการสังเกตการณ์ดังกล่าว

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) ทำความรู้จัก สร้างความสัมพันธ์กับคณะผู้บริหารโรงเรียนและครู
- 2) สัมภาษณ์ข้อมูลทางกายภาพของโรงเรียน และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ของโรงเรียน
- 3) แจกแบบสอบถามครู และแบบสอบถามนักเรียน
- 4) ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู-นักเรียน ผู้ปกครองและกรรมการบริหารสถานศึกษาที่มาจากชุมชน โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (indepth interview) และอัดเทปบันทึกเสียง การสัมภาษณ์ไว้ หรือมีผู้ช่วยในการบันทึกข้อมูล

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) นำข้อมูลจากแบบสอบถามครูและนักเรียนในส่วนที่เป็นปลายเปิดมาวิเคราะห์และประมวลผลเป็นความเรียง
- 2) นำข้อมูลจากแบบสอบถามครูและนักเรียนในส่วนที่เป็นการประเมินค่ามาหาค่าเฉลี่ยและตีความหมาย
- 3) นำข้อมูลจากเอกสารและแบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน มาวิเคราะห์ โดยการจำแนกชนิดของข้อมูล และประมวลข้อมูลประเภทเดียวกันไว้ด้วยกัน
- 4) สร้างกรอบในการประมวลข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยสรุปได้ดังนี้
 - 4.1) บริบทของโรงเรียน
 - 4.2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน
 - แนวคิด/กระบวนการทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้
 - ยุทธวิธีการเปลี่ยนแปลงและการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - ยุทธวิธี/วิธีการ/กระบวนการสำคัญ ๆ ของครูที่ส่งผลต่อความสำเร็จ / เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาโรงเรียน
 - สภาพความสำเร็จของโรงเรียนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
 - ปัญหา/อุปสรรคและความต้องการของโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

4.3) สรุปองค์ประกอบ/ปัจจัยสำคัญ ๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จหรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

4.4) อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ

5) ประมวลข้อมูลที่ได้จากเอกสารการสอบถามและสัมภาษณ์ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน และสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (analytic induction) โดยมีการตรวจสอบข้อมูลโดยใช้การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) ในการสรุปข้อมูล กล่าวคือ มีการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้ทั้งจากการสอบถาม สัมภาษณ์ การสังเกตและ/หรือจากหลักฐานเอกสารต่าง ๆ และนำเสนอประเด็นต่าง ๆ ตามกรอบที่กำหนด

ตอนที่ 2

ผลการวิจัย : กรณีศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา)

2.1 บริบทของโรงเรียน

2.1.1 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพของโรงเรียน

โรงเรียนราชวินิตตั้งอยู่บนถนนราชสีมา เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โรงเรียนมีพื้นที่ 6 ไร่ เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนตั้งอยู่ในชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร อยู่ล้อมรอบไปด้วยสถานที่ของหน่วยงานราชการสำคัญ ด้านหน้าโรงเรียนติดกับถนนใหญ่ที่มีการจราจรคับคั่ง ในช่วงตอนเช้าและเย็นที่มีผู้ปกครองมารับ-ส่ง นักเรียนจะต้องจอดรถไว้ที่จอดรถ ซึ่งอยู่ห่างจากโรงเรียนแล้วเดินมาโรงเรียน นักเรียนที่เรียนอยู่ในโรงเรียนจะอาศัยอยู่ในชุมชนที่อยู่ห่างจากโรงเรียนออกไป

บริเวณด้านหน้าโรงเรียนมีการจัดสวนหย่อม ปูพื้นหญ้า และปลูกไม้ยืนต้นและไม้พุ่มต่างๆ เพื่อให้ให้นักเรียนมาเล่นและพักผ่อน ซึ่งอยู่ด้านหน้าของตึกอำนวยการ ตึกอำนวยการเป็นอาคารโบราณ ใช้เป็นห้องพักของผู้บริหารโรงเรียน ห้องประชุมและรับรองแขกของโรงเรียน ภายในโรงเรียนจะมีการจัดสวนหย่อมหลายแห่ง ปลูกต้นไม้ให้ความร่มรื่น

โรงเรียนประกอบด้วยอาคารเรียนทั้งสิ้น 7 อาคารเรียน ส่วนใหญ่เป็นอาคาร 2 ชั้นและ 3 ชั้น จะใช้เป็นห้องเรียนสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่ 1 - 6 นอกจากนั้นภายในอาคารเหล่านี้ จะประกอบด้วยห้องต่างๆ ที่ใช้เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนและอำนวยความสะดวกต่างๆ ได้แก่ โรงอาหาร ห้องสมุด ห้องประชุม โรงยิม ห้องพักรัก ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องเชรามิค ห้องทัศนศึกษา ห้องเรียน กพอ. ห้องนาฏศิลป์ ห้องเรียนเด็กบกพร่องทางการได้ยิน ห้องศิลปศึกษา ห้องลูกเสือ ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องคณิตศาสตร์ ห้องงานประดิษฐ์ ห้องแนะแนว ห้องเรียนดนตรีสากล ห้องโสตทัศนศึกษา ห้องธุรการ เป็นต้น ส่วนภายนอกอาคารเรียนจะประกอบไปด้วย สนามเด็กเล่นใหญ่ ตั้งอยู่ภายในโรงเรียนล้อมรอบด้วยอาคารเรียนทั้ง 4 ด้าน สนามบาสเกตบอลเล็กตั้งอยู่ใกล้โรงยิม สนามฟุตบอลเล็กตั้งอยู่ด้านข้างอาคาร 9 สระว่ายน้ำ ตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าของโรงเรียน

ห้องเรียนแต่ละห้องมีขนาดโดยเฉลี่ย 6x9 เมตร มีแสงสว่างเพียงพอ มีเสียงรบกวนน้อย มีการรักษาความสะอาดมาก ภายในห้องเรียนมีบอร์ด/ ป้ายนิเทศตกแต่งอยู่ในห้องเรียน มีกระดานดำ ด้านหน้าของห้อง มีภาพชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เหนือกระดานดำ ที่ผนังห้องเรียนมีการตกแต่ง ด้วยรูปภาพหรือคำศัพท์ประเภทต่างๆ ข้างๆห้องมีที่แขวนและเก็บของเด็กในห้องเรียน มีที่สำหรับเก็บ ผลงานของเด็กเป็นรายบุคคล (บางห้องเก็บเป็นกลุ่ม) มีบอร์ดที่ใช้แสดงผลงานเด็ก มีโต๊ะและเก้าอี้ สำหรับเด็ก และครู มีตู้สำหรับจัดเก็บวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนหรือเครื่องมือต่างๆ

ห้องเรียนแต่ละห้องมีการจัดแสดงผลงานในห้องเรียนตามเนื้อหาเป็นครั้งคราว บางครั้งก็ มีการจัดที่บริเวณใดบริเวณหนึ่งของโรงเรียนตามโอกาสสำคัญ บางครั้งมีการนำผลงานของเด็กไป แสดงในที่อื่นๆนอกโรงเรียน เช่น ศิลปะ วิทยาศาสตร์ และคอมพิวเตอร์ นอกเหนือจากนี้ยังมีการให้เด็ก จัดบอร์ดประกวดกัน

โรงเรียนได้มีการจัดสถานที่สำหรับการเรียนรู้ในห้องเรียนที่จัดขึ้นเฉพาะ ได้แก่ ห้อง ศิลปะ วิทยาศาสตร์ คอมพิวเตอร์ นาฏศิลป์ ดนตรีไทย ดนตรีสากล ฯลฯ หรือจัดในรูปแบบของโครงการหา ความรู้ในโลกกว้าง ซึ่งจะมีการวางแผนแต่ละชั้นว่าไปที่ใด มีเป้าหมายในการไปอย่างไร

การดูแลรักษาความสะอาดในโรงเรียน นักเรียนและครูช่วยกันดูแลห้องเรียนของตน โดย ครูและนักเรียนมีการพูดคุย และวางแผนในการแบ่งหน้าที่ให้เด็กรับผิดชอบในการดูแลในแต่ละวัน

โรงเรียนมีห้องทดลองวิทยาศาสตร์ จำนวน 4 ห้อง ขนาดประมาณ 6 x 9 เมตร มีแสง สว่างในห้องเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก มีการรักษาความสะอาดดี สภาพทั่วไปมีโต๊ะให้ เด็กนั่งทำงานเป็นกลุ่มซึ่งสะดวกในการทำการทดลองและการทำงานเป็นกลุ่ม อุปกรณ์ที่มีในห้องจะ เป็นเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ สารเคมี และสื่อการสอนวิทยาศาสตร์ ฯลฯ ห้องเรียนวิทยาศาสตร์จะมี ตารางการใช้ห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ

โรงเรียนมีห้องปฏิบัติการทางภาษา 1 ห้อง ขนาดประมาณ 6 x 9 เมตร มีแสงสว่างเพียง พอ ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอกเพราะเป็นห้องเรียนติดแอร์ มีการรักษาความสะอาดดี ภายในห้อง มีเครื่องฟังสำหรับนักเรียนทุกคน มีอุปกรณ์ หูฟัง 50 ชุด และคอมพิวเตอร์ 1 เครื่อง ตารางการใช้ห้องนี้ จะมีการใช้ห้องอย่างสม่ำเสมอ บางครั้งห้องนี้จะใช้ในการทำกิจกรรมทางภาษาอีกด้วย

โรงเรียนมีห้องศูนย์ปฏิบัติการคณิตศาสตร์ มีคอมพิวเตอร์ 50 เครื่อง ให้เด็กนักเรียน ป. 5 – 6 มาเรียน โดยเน้นการสอนความคิดรวบยอดของคณิตศาสตร์ จัดให้เด็กแบ่งกลุ่มเรียนใช้ โปรแกรม CAI

โรงเรียนมีห้องสมุด 1 ห้อง ขนาดประมาณ 36 x 9 เมตร (ประมาณ 6 ห้องเรียนต่อกัน) ภายในห้องมีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอกเพราะติดแอร์ ภายในห้องมีหนังสือ จำนวนมากเพียงพอกับความต้องการของนักเรียน มีหนังสือทุกประเภท มีการจัดวางเป็นระเบียบ มี บรรณารักษ์คอยดูแล การใช้ห้องสมุด เด็กจะมีการยืมหนังสือน้อย แต่จะเข้ามาอ่านหนังสือตลอดเวลา กิจกรรมที่จัดในห้องสมุด ได้แก่ กิจกรรมการขีดหุ่น เล่านิทาน ประกวดเรียงความ แต่งคำขวัญ และทำหนังสือ ฯลฯ

โรงเรียนมีห้องพยาบาล 1 ห้อง ขนาด 6 x 9 เมตร มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวน รักษาความสะอาดดีมาก เด็กจะเข้ามาใช้บริการในห้องตลอดเวลาตามจำเป็น ทุกระดับชั้นที่มาใช้บริการมีจำนวนพอๆกัน

โรงเรียนมีโรงอาหาร ตั้งอยู่ใต้อาคารเรียนเป็นที่รับประทานอาหารเช้าและอาหารว่าง เด็ก ต้องซื้อคูปอง โรงอาหารมีขนาด 36 x 9 เมตร เป็นสถานที่ที่มีแสงสว่างเพียงพอ เสียงดังเวลาเด็กมารับประทานอาหาร ตอนเย็นเสียงดังเมื่อเด็กมารอผู้ปกครอง มีรักษาความสะอาดดี สะดวกในการใช้ สอย ส่วนการรับประทานอาหารกลางวัน จะจัดให้ในห้องเรียน โดยมีผู้ประกอบการนำมาจัดส่งที่โรงเรียน

โรงเรียนจะให้บริการอาหารมื้อเช้า 7.30 น. โรงเรียนจะทำอาหาร เพื่อนำมาขาย ได้แก่ กาแฟ โอวัลติน จี๊จ๊ก ข้าวแกง ก๋วยเตี๋ยว (บริการผู้ปกครองด้วย) มื้อกลางวัน จะมีผู้ประกอบการทำอาหารให้ ฤๅดละ 12 – 14 บาท โรงเรียนทำเฉพาะอาหารว่าง ส่วนมื้อเย็น โรงเรียนจะทำอาหารว่าง ได้แก่ ขนมปัง เค้ก นม ผลไม้ แหล่งเงินในการประกอบอาหาร ได้จากค่าอาหารที่เก็บจากนักเรียนทุกคน สมาคมผู้ปกครองจะจัดการดูแลการประกอบอาหารของผู้ประกอบการ ช่วยหาสถานที่ทำสะอาด และถูกสุขอนามัย

โรงเรียนมีห้องน้ำจำนวนประมาณ 80 ห้อง แต่ละห้องมีขนาด 1 x 2 เมตร ภายในห้องน้ำมีแสงสว่างเพียงพอ มีการรักษาความสะอาดดี ในบางอาคารครูและนักเรียนใช้ร่วมกัน ภายในห้องน้ำมีสภาพดี ในห้องของนักเรียนจะไม่มีกระดาษชำระ บางห้องน้ำไม่มีอ่างล้างมือ มีแต่กระจกอย่างเดียว สำหรับการใช้น้ำ นักเรียนจะช่วยรักษาความสะอาด มีห้องน้ำเพียงพอกับความต้องการของเด็ก แต่ผู้ปกครองอยากให้สะอาดกว่านี้ ในการรักษาความสะอาดจะมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบแต่ละอาคาร จึงสะอาดไม่เท่ากัน ขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ของคณาจารย์แต่ละคน

โรงเรียนมีโรงเก็บของ (ห้องพัสดุ) มีขนาดใหญ่กว่าห้องเรียนปกติเล็กน้อย (ประมาณ 8 x 12 เมตร) มีการรักษาความสะอาดดี มีการเก็บพัสดุต่างๆไว้เต็มห้อง การจัดเก็บเป็นระเบียบสะดวกในการหยิบใช้สอย

โรงเรียนมีห้องประชุม 1 ห้อง ขนาด 36 x 9 เมตร ภายในห้องประชุมมีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวนเพราะติดแอร์ มีการรักษาความสะอาดดี

โรงเรียนจัดที่สำหรับทิ้งขยะตามระเบียบอาคารทุกอาคารเพียงพอ บริเวณโรงเรียนสะอาด ไม่มีขยะเลย นักเรียนทิ้งขยะลงถังเรียบร้อยดี ดังทุกใบมีฝาปิดเรียบร้อย

โรงเรียนมีการจัดสร้างศาลาอยู่บริเวณหน้าโรงเรียน กับที่สนามเด็กเล่น หลังอาคารเรียนมีที่นั่งพักผ่อนสำหรับเด็ก ให้เด็กได้ศึกษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นั่งเล่น พักผ่อน (มี 2 อาคาร)

โรงเรียนมีเครื่องเล่นสนามและสนามกีฬา สถานที่ใช้ในการเล่นกีฬา ได้แก่ (1) สระว่ายน้ำ ตั้งอยู่กลางโรงเรียน เวลาเด็กเรียนว่ายน้ำจะมีครูผู้สอนคอยดูแล และมีครูประจำชั้นนั่งดูอยู่ด้านบนด้วย (2) สนามฟุตบอลขนาดเล็ก (3) สนามบาสเกตบอลขนาดเล็ก (3) สนามในอาคารเอนกประสงค์ (4) สนามเด็กเล่นของชั้นเด็กเล็ก (4) ใต้ถุนตึก มีการจัดวางโต๊ะปิงปอง 24 ตัว และมีตู้เก็บอุปกรณ์จำนวนมาก แต่ละที่มีแสงสว่างเพียงพอ มีการรักษาความสะอาดดี และเพียงพอกับความต้องการของเด็ก กีฬาที่เล่นในโรงเรียน ได้แก่ ว่ายน้ำ ฟุตบอล ปิงปอง บาสเกตบอล และแฮนด์บอล ส่วนการป้องกันอันตรายจากการเล่นกีฬาทางโรงเรียนมีดังนี้ (1) ในการเรียนว่ายน้ำจะมีการแบ่งกลุ่มเรียนตามความสามารถ ซึ่งครูจะดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด (2) การเล่นกีฬาต่างๆของนักเรียนครูจะดูแลใกล้ชิด (3) ที่สนามฟุตบอล และบาสเกตบอล มีการทำรั้วตาข่ายสูงเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจากลูกบอล

โรงเรียนคำนึงถึงความปลอดภัยเกี่ยวกับอาคารเรียน โดยแต่ละอาคารเรียนจะมีการจัดให้ประธานสายชั้นคอยดูแล ให้คำปรึกษา ทำเรื่องแจ้งมาที่เจ้าหน้าที่พัสดุ ส่งคนมาซ่อมแซมอาคาร และเจ้าหน้าที่พัสดุจะทำการสำรวจความต้องการจากครูและนักเรียน และประธานสายชั้นว่าต้องการให้แก้ไขหรือปรับปรุงส่วนใด

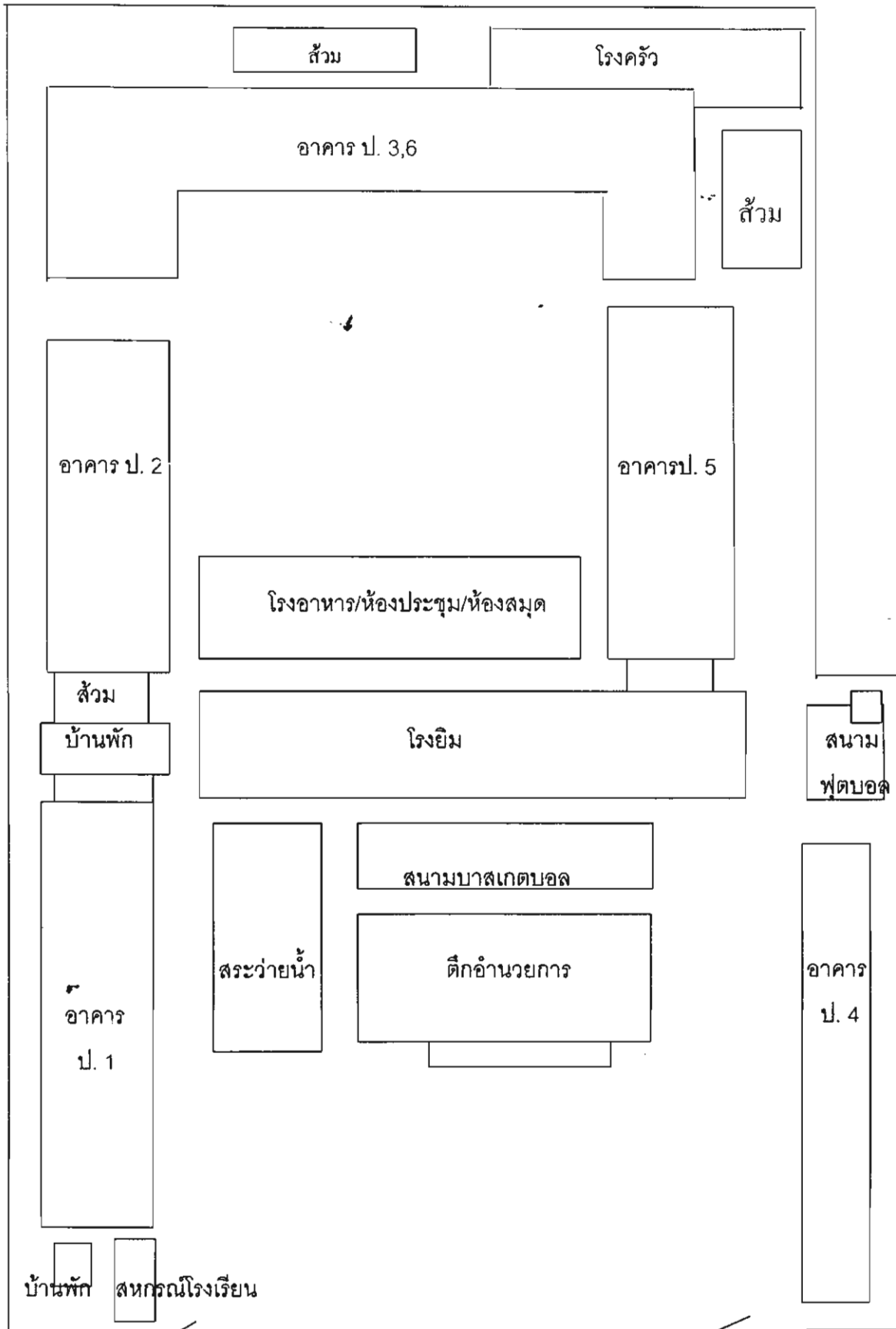
โรงเรียนให้บริการด้านสุขภาพอนามัย โดยจะมีคณะกรรมการฝ่ายอนามัยเป็นผู้รับผิดชอบ มีทีมงานที่เป็นแพทย์มาทุกวันศุกร์ (ซึ่งเป็นผู้ปกครองนักเรียนที่นี่) วันอื่นๆจะมีพยาบาลจ้างไว้ให้บริการที่ห้องพยาบาล ถ้าเด็กป่วยมากจะส่งเด็กไปที่วชิระพยาบาล แล้วแจ้งผู้ปกครอง จะมีการให้บริการตลอดเวลา มีการฉีดวัคซีนอย่างสม่ำเสมอ มีแพทย์ตรวจร่างกายปีละครั้ง และมีการวัดบันทึกน้ำหนัก ส่วนสูงเทอมละ 1 ครั้ง

โรงเรียนมีการดูแลเรื่องโภชนาการ โดยมหาวิทยาลัยมหิดลจะมาทำวิจัยบ่อยมาก มีการแนะนำเด็กเป็นรายบุคคล มีเด็กน้ำหนักเกินกว่า 50 % ต้องให้ลดน้ำหนัก เด็กส่วนมากรับประทานมากเกินไป ไม่มีเด็กขาดสารอาหาร

โรงเรียนมีการให้บริการด้านสวัสดิการ ได้แก่ การจัดรถเอกชนรับ-ส่งเด็ก ซึ่งเป็นรถตู้มารับส่งเด็ก โรงเรียนจะขอความร่วมมือจากรถตู้เหล่านี้ในการดูแลเรื่องความเป็นระเบียบ ทางโรงเรียนจะจัดให้มีการดูแลเด็กหลังเลิกเรียน มีครูเวรประจำจุดต่างๆ มีการรวมเด็กไว้ที่จุดเดียวกันบริเวณที่ต้องรอผู้ปกครองและมีคนงานช่วยดูแลด้วย สำหรับนักเรียนที่ขึ้นรถตู้ ครูเวรจะดูแลการขึ้นรถจนหมดทุกคน

ลักษณะทางกายภาพของโรงเรียนราชวินิต แสดงไว้ในแผนผังที่ 1 ดังต่อไปนี้

แผนผังที่ 1 แผนที่แสดงบริเวณและอาคารสถานที่ของโรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา)

2.1.2 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียน

เมื่อปี พ.ศ. 2507 พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชปรารภที่จะจัดตั้งโรงเรียนราชอุปถัมภ์ ณ บริเวณสวนเพาะชำ วัดสวนกุหลาบ จึงทรงมอบหมายให้สำนักพระราชวังดำเนินการวางโครงการขอตั้งเป็นโรงเรียนราษฎร์ระดับประถมศึกษา รับนักเรียนที่เป็นบุตรหลานข้าราชการสำนักพระราชวัง เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 4 ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการโดยไม่เก็บค่าเล่าเรียน ขอครูจากกระทรวงศึกษาธิการมาช่วยทำการสอน โดยใช้งบประมาณจากสวัสดิการของกองมหาดเล็กสำนักพระราชวัง ในการสร้างอาคารเรียน

ในปี พ.ศ. 2508 กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมี ฯพณฯ ม.ล. ปิ่น มาลากุล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการทราบพระราชประสงค์ จึงได้นำความกราบบังคมทูลพระราชทานที่ดินดังกล่าว พร้อมทั้งประกาศตั้งโรงเรียนราชวินิตเป็นโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดกองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ต่อมาในปี พ.ศ. 2509 ได้สร้างอาคารเรียนชั้น 2 หลัง และเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2511 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้เสด็จพระราชดำเนินมาทรงประกอบพิธีเปิดโรงเรียนราชวินิต และพระราชทานพระราชทรัพย์ส่วนพระองค์ เพื่อเป็นทุนพระราชทานสำหรับนักเรียนที่เรียนดี

ในปี พ.ศ. 2520 โรงเรียนราชวินิตได้รับอนุมัติจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้จัดตั้งโรงเรียนมัธยมศึกษาขึ้นตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ ประกาศ ณ วันที่ 11 เมษายน พ.ศ. 2520 รับนักเรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 เข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อมาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้พระราชทานที่ดินบริเวณราชตฤณนาคามย์เป็นที่สร้างโรงเรียนราชวินิตมัธยม เมื่อดำเนินการเสร็จแล้วจึงย้ายที่เรียนไปเรียน ณ แห่งนั้น

ปัจจุบันโรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา) เปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

2.1.3 บุคลากรของโรงเรียน

1) ผู้บริหาร

ผู้บริหารคนปัจจุบันคือ นายชัยยุทธ บุญยสวัสดิ์ อายุ 58 ปี สำเร็จการศึกษา กศ.บ. ประวัติศาสตร์ จาก มศว. ประสานมิตร ค.ม. ประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีประสบการณ์การทำงานเป็นผู้บริหารโรงเรียนตั้งแต่ปี พ.ศ. 2527 จนถึงปัจจุบัน

2) บุคลากรของโรงเรียน

ผู้อำนวยการ	1 คน	นักการภารโรง	9 คน
รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารคุณภาพ	1 คน	ยาม	2 คน
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	5 คน	เจ้าหน้าที่อาสาสมัคร	5 คน
ครูประจำ	130 คน	พี่เลี้ยง	7 คน
ครูอาสาสมัคร	49 คน	คนครัว	7 คน

คุณวุฒิ	: ระดับปริญญาโท	7 คน
	ระดับปริญญาตรี	124 คน
	ระดับอนุปริญญา	2 คน
	ต่ำกว่าอนุปริญญา	27 คน

อายุเฉลี่ยของครู : 50 ปี

ประสบการณ์ : ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การสอน ครูอัตราจ้างรับเฉพาะ วิชาพิเศษ เช่น พละ ดนตรี ศิลปะ

ภาระงาน : ครูมีภาระงานสอนตามปกติคนละ 21 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ทำโครงการของโรงเรียน คนละ 2-3 โครงการ มีประมาณ 30 โครงการ ทำหน้าที่เวร และหน้าที่อื่นๆตามที่ได้รับมอบหมาย

3) นักเรียน

จำนวนนักเรียน : 3,054 คน

อาชีพของผู้ปกครอง : ส่วนใหญ่รับราชการ นักธุรกิจ รับจ้าง

ฐานะทางเศรษฐกิจ : ครอบครัวมีรายได้ต่อปีค่อนข้างดี (ไม่สามารถระบุตัวเลขได้)

ผลการเรียนเฉลี่ย : นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 อยู่ในระดับดีมาก

จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้น แสดงให้เห็นในแผนผังที่ 2 ดังนี้

แผนผังที่ 2 จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้น

ชั้น	จำนวน ห้องเรียน	จำนวนนักเรียนปกติ				จำนวนนักเรียนที่บกพร่องทางการได้ยิน			
		ห้อง เรียน	ชาย	หญิง	รวม	ห้อง เรียน	ชาย	หญิง	รวม
ป. 1	14	13	289	167	456	1	3	5	8
ป. 2	14	13	309	179	488	1	1	8	9
ป. 3	14	13	308	198	506	1	4	6	10
ป. 4	14	13	342	167	509	1	5	3	8
ป. 5	14	13	331	179	510	1	6	4	10
ป. 6	14	13	341	191	532	1	2	6	8
รวม	84	78	1,920	1,081	3,001	6	21	32	53

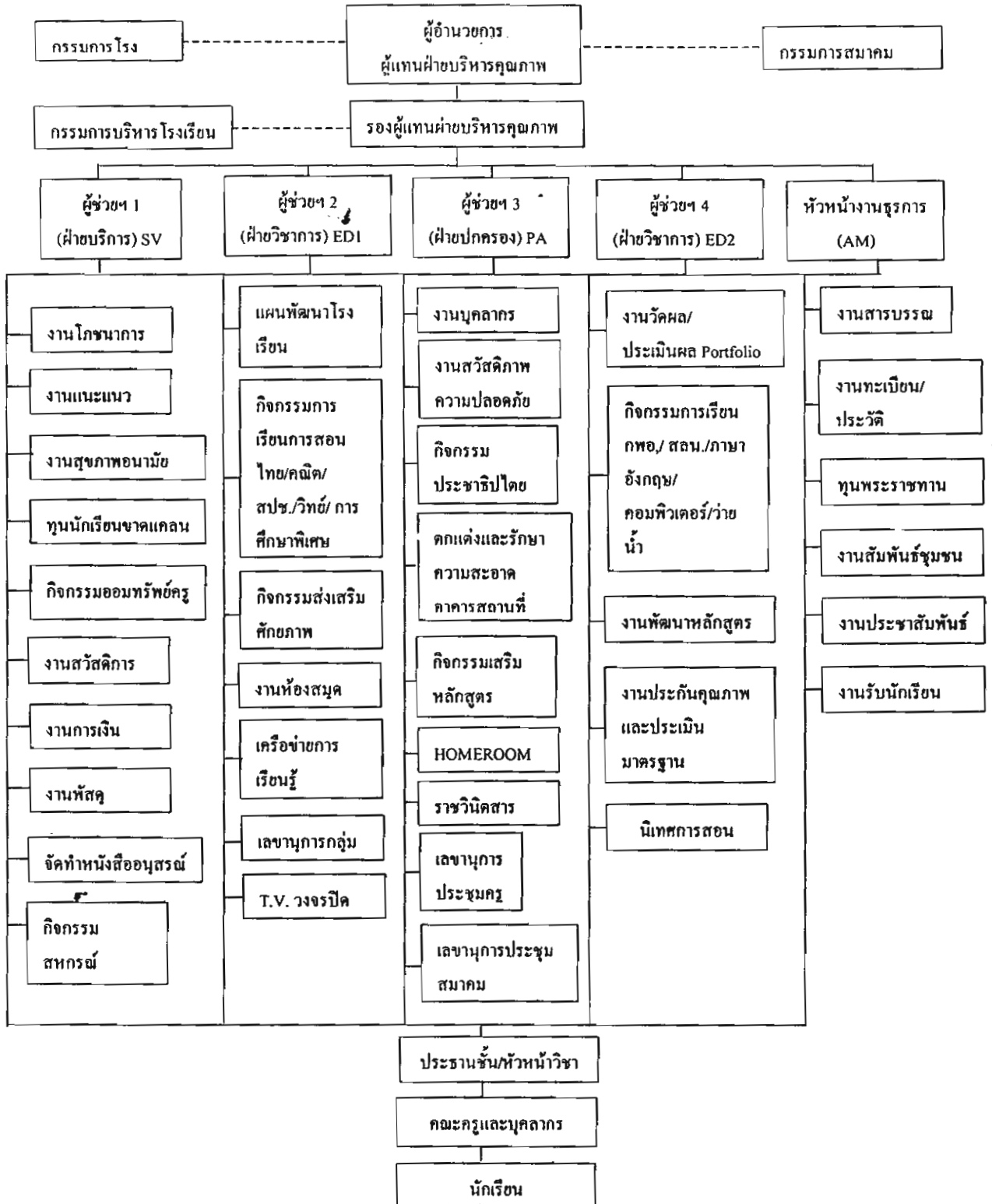
ตารางเวลาของนักเรียน

นักเรียนมีตารางเวลาประจำวันในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

6.00 น.	ครูเวรรับนักเรียน
7.45 น.	นักเรียนเข้าแถวเคารพธงชาติ
7.50 – 8.00 น.	กิจกรรมโฮมรูม
8.00 – 9.40 น.	กิจกรรมการเรียนรู้
9.40 – 10.00 น.	พัก ดื่มนม
10.00 – 11.40 น.	กิจกรรมการเรียนรู้
11.40 – 12.40 น.	พักรับประทานอาหาร
12.40 – 14.20 น.	กิจกรรมการเรียนรู้
14.20 – 14.30 น.	พัก
14.30 – 15.30 น.	กิจกรรมชุมนุมต่างๆ ตามความสนใจ

1.4 การบริหารโรงเรียน

ระบบการบริหารโรงเรียนในปัจจุบันมีลักษณะดังแสดงในแผนผังข้างล่างนี้

โรงเรียนได้จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีการศึกษา 2543 ขึ้นโดยมีสาระดังนี้

วิสัยทัศน์ของโรงเรียน

ภายในปี พ.ศ. 2543 โรงเรียนจะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้นักเรียนราชวินิตทุกคนมีคุณภาพทัดเทียมอารยประเทศ ภายใต้วัฒนธรรมไทย เพื่อให้นักเรียนเป็นผู้นำของสังคมและประเทศในภายภาคหน้า

นโยบายของโรงเรียน

มุ่งเน้นพัฒนาปัญญาและความคิด จิตมีคุณธรรม เพื่อเป็นผู้นำ ทำกิจกรรมอย่างมีความสุข

ความคาดหวังของโรงเรียน

นักเรียนเป็นบุคคลสำคัญอันดับแรกต้องได้รับการอบรมสั่งสอนให้บรรลุผลดังนี้

1. นักเรียนใช้ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารทั้งฟัง พูด อ่าน เขียน ได้อย่างดี
2. นักเรียนใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สอง และใช้สื่อสารในชีวิตประจำวันได้
3. นักเรียนมีพื้นฐานทางการคิดคำนวณได้อย่างดี
4. นักเรียนรู้จักคิดและใช้เหตุผลตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์
5. นักเรียนมีความซื่อสัตย์ เสียสละ ขยัน อดทน และมีสัมมาคารวะ
6. นักเรียนมีสุขภาพแข็งแรงและว่ายน้ำท่ามาตรฐานสากลได้
7. นักเรียนมีสุนทรียภาพและเล่นดนตรีได้อย่างน้อย 1 ชนิด
8. นักเรียนใช้คอมพิวเตอร์เป็นสื่อในการแสวงหาความรู้และสร้างสรรค์ได้
9. นักเรียนใช้กระบวนการกลุ่มในการทำงานได้อย่างดี
10. นักเรียนเป็นผู้ใฝ่หาความรู้และนำไปปฏิบัติให้เกิดผล

ครูเป็นบุคคลสำคัญที่อบรมสั่งสอนให้นักเรียนบรรลุตามความคาดหวังของโรงเรียน

จึงต้องทำให้

1. ครูมีทักษะให้การสอนแบบต่าง ๆ ดี
2. ครูใช้สื่อประกอบการสอนได้อย่างดี
3. ครูมีความรู้ทันต่อความก้าวหน้าของโลก
4. ครูมีบุคลิกภาพดีและสุขภาพแข็งแรง

5. ครูมีสวัสดิการที่ดี
6. ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

โรงเรียนเป็นองค์กรที่พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ จึงมีความสำคัญต้องพัฒนาให้เป็น
องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่แท้จริง คือ

1. โรงเรียนมีการบริหารและการจัดการอย่างมีคุณภาพ
2. โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น สวยงาม
3. โรงเรียนมีห้องปฏิบัติการและสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัยครบครัน
4. โรงเรียนมีเครื่องอำนวยความสะดวกให้บริหารแก่ครู นักเรียน และผู้ปกครอง
ครบครัน
5. โรงเรียนเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมการพัฒนาโรงเรียน

แผนงาน/โครงการของโรงเรียน ปีการศึกษา 2543

ที่	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบโครงการ
1	แผนงานวิชาการ	
	โครงการประกันคุณภาพการศึกษา	ผช. ลมัยพร
	โครงการรุ่งอรุณ	อ. จันท์แรม
	โครงการนิเทศร้อยเปอร์เซ็นต์	ผช. ลมัยพร
	โครงการประเมินจากสภาพจริง	ผช. ลมัยพร
	โครงการหาความรู้ในโลกกว้าง	อ. รุจิรา
	โครงการพัฒนาห้องสมุด	ผช. มานิจ
	โครงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม	อ. บังอร
	โครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มทักษะภาษาไทย	อ. วรณิต
	โครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มทักษะคณิตศาสตร์	อ. วงเดือน
	โครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต	อ. จันท์แรม
	โครงการพัฒนาการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์	อ. ปวีณวรรณ
	โครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ	ผช. ลมัยพร
	โครงการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มประสบการณ์พิเศษ (ภาษาอังกฤษ)	ผช. ลมัยพร
	โครงการพัฒนาการเรียนการสอนคอมพิวเตอร์	อ. วาสนา
		อ. ประไพ

ที่	แผนงาน/โครงการ	ผู้รับผิดชอบโครงการ
	โครงการจัดนิทรรศการผลงานนักเรียน	ผช. มานิต
	โครงการซื้อได้ขายเป็น	อ. อัญชลี
	โครงการฝึกคิดพิชิตเกม	อ. ประไพ
	โครงการส่งเสริมเด็กอัจฉริยะ	อ. วงเดือน
2	โครงการสื่อสัมพันธ์สร้างสรรค์ลูก	อ. วรวิมล
	โครงการสอนซ่อมเสริม	ผช. มานิต
	โครงการเครือข่ายการเรียนรู้	ผช. มานิต
	แผนงานกิจกรรมนักเรียน	
	โครงการสหกรณ์โรงเรียนราชวินิต	อ. ปราณี
	โครงการโฮมรูม	ผช. ชูศรี
	โครงการเพื่อนรักรักเพื่อน	ผช. ชูศรี
3	โครงการที่ช่วยน้อง	อ. จุฑามาศ
	โครงการสุขาน่ามอง	อ. วรณา
4	โครงการร่วมไม้ขายคา	อ. ณัฐศา
	แผนงานบุคลากร	
5	โครงการพัฒนาบุคลากร	ผช. ชูศรี
	แผนธุรการการเงิน	
6	โครงการพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศ	อ. ไชยยศ
	แผนงานความสัมพันธ์ชุมชน	
	โครงการสายสัมพันธ์สร้างสรรค์ลูกและศิษย์	อ. อัญชลี
	แผนงานพิเศษ	
	โครงการโทรทัศน์เพื่อการศึกษา	อ. จุฑามาศ

2.2 แนวคิด / กระบวนทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ (Paradigm on Learning)

ก. ผู้บริหาร

โรงเรียนนี้มีผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการพัฒนา งานวิชาการ และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มาก่อนที่จะมาบริหารงานที่โรงเรียนนี้ ท่านเคย เป็นผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จมาจากโรงเรียนอื่น ได้เรียนรู้จากการสัมผัสความจริงและประสบ การณ์จริงมามาก ท่านจึงได้นำความรู้และประสบการณ์ที่สั่งสมมาช่วยพัฒนาโรงเรียนนี้ แนว ความคิดของท่านมีความสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา ดังจะเห็นได้จากนโยบายและ กิจกรรมต่าง ๆ ที่ท่านดำเนินการอยู่ เช่น การพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ได้เรียน รู้จากประสบการณ์จริง ได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ได้เรียนรู้การให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาสาระ ในลักษณะที่เป็นบูรณาการ การส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ได้ลงมือทำ และได้แสดงออก รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนเนื้อหาสาระ และร่วมกิจ กรรมต่าง ๆ ตามความสนใจ ทั้งยังให้ความสำคัญกับเรื่องความประพฤติและคุณธรรมด้วย

แนวคิดต่าง ๆ ที่ท่านใช้อยู่ ได้มาจากหลายแหล่ง เช่น จากการติดตามข่าวสาร ความรู้ และความเคลื่อนไหวทางการศึกษา จากนโยบายของรัฐ จากพระราชบัญญัติการศึกษา จาก ประสบการณ์ที่ได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานการศึกษาทั้งในและต่างประเทศ จากประสบการณ์การ ทำงานของท่าน และจากการคิดวิเคราะห์และวิสัยทัศน์ของท่านเอง

2.3 ด้านยุทธวิธี/ วิธีการ/ กระบวนการ สำคัญ ๆ ที่ใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ก. ผู้บริหาร

ผู้บริหาร รวมทั้งครู นักเรียนและผู้ปกครองได้ให้ข้อมูลซึ่งแสดงให้เห็นถึง ยุทธวิธี/ วิธีการ/ กระบวนการสำคัญ ๆ ที่ใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ไว้หลายประการ ดังนี้

1) การนำประสบการณ์และความรู้มาใช้จริง

ผู้บริหารจะต้อง "...เคลื่อนไหวตลอดเวลา คิด และทำสิ่งใหม่ตลอดเวลา..." ท่านได้ พยายามนำประสบการณ์และความรู้ที่ได้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ โดยการนำมาคิดและวิเคราะห์ต่อ ว่า จะสามารถนำมาใช้อย่างเหมาะสมกับสภาพการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างไร ดังจะเห็นได้จากโครงการ ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เช่น โครงการสอนแบบมุ่งเน้นประสบการณ์ภาษา ท่านได้ศึกษาอย่างจริงจัง และ นำมาใช้เป็นยุทธวิธีสำคัญที่จะช่วยให้ครูเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอน โครงการใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์ Microworld เพื่อส่งเสริมการสร้างความรู้ของเด็ก เป็นโครงการที่เกิดจากการประสาน งาน และร่วมมือกับมหาวิทยาลัย และโรงเรียนรุ่งอรุณ โครงการหาความรู้ในโลกกว้าง เป็นการ ส่งเสริมการเรียนรู้โดยการพานักเรียนไปทัศนศึกษา สัมผัสของจริง และความเป็นจริงต่าง ๆ

2) การแปลงความคิดให้เป็นจริง

การที่ท่านสามารถที่จะนำแนวคิดต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่นั้น เป็นไปได้ด้วยกระบวนการ "ทำแนวคิดให้เป็นจริง" หรือการพยายามแปลงสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมที่เห็นชัด ตัวอย่างเช่น แนวคิดเรื่องการทำโรงเรียนให้เป็นสถานที่ที่ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข ท่านจะนำมาคิดวิเคราะห์ต่อว่า อะไรเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดสภาพเช่นนั้นได้ มีภาระกิจอะไรที่ต้องทำ และจะทำได้อย่างไร ซึ่งหากครูได้เข้าร่วมกระบวนการคิดวิเคราะห์นี้ ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจ และมองเห็นช่องทางที่ชัดเจนในการทำงานเพื่อให้แนวคิดนั้นสัมฤทธิ์ผล

3) การมีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง

เมื่อเห็นแนวทางที่ชัดเจน และเห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อเด็กอย่างแท้จริงแล้ว สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ ผู้บริหารจะต้องกล้าที่จะตัดสินใจ กล้าที่จะเปลี่ยนแปลง เช่น หากต้องการให้เด็กมีความสุข ครูจะยอมลดระเบียบที่เข้มงวดบางอย่างใหม่ ครูจะงดการทำโทษเด็กได้ไหม ถ้าต้องการให้เด็กได้เรียนรู้ เนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับความสนใจ และความต้องการของเด็ก ครูจะยอมได้ไหม ถ้าเนื้อหาสาระนั้นไม่ตรงกับหลักสูตร ผู้บริหารและครูจะต้องมีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง หากเห็นแล้วว่าเป็นสิ่งที่ดีสำหรับเด็ก

4) การส่งเสริมการเรียนรู้ของครู

ผู้บริหารให้การสนับสนุนครูในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทั้งโดยการ ส่งครูไปอบรมพาไปดูงาน เชิญวิทยากร เช่น ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตรการสอน ด้านสวัสดิภาพจากกรมตำรวจ มาให้ความรู้แก่ครูในวันเสาร์ และช่วงปิดเทอม รวมทั้งผู้บริหารเป็นผู้ให้ความรู้และให้คำชี้แนะด้วยตนเอง นอกจากนั้นยังมีการส่งครูไปอบรมตามสถาบันต่าง ๆ และกระตุ้นให้ครูมีการพัฒนาตนเอง โดยจัดให้มีการนิเทศภายในเทอมละครั้ง จัดให้มีการเสวนาในวันหยุดด้วยการให้ครูได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้เชิงวิชาการ เพื่อให้ครูที่มีโอกาสไปอบรมมาขยายผลความรู้ให้กับครูที่ไม่ได้รับการ อบรม ให้ครูอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างเพื่อนครูทุกวันศุกร์ นำงานที่นำภาคภูมิใจมาเล่าให้เพื่อนครูฟัง เช่น การปรับพฤติกรรมเด็กที่มีปัญหา หรือการสอนที่น่าสนใจ

5) การเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการคิดและการพัฒนาโรงเรียน และส่งเสริมให้ทำงานร่วมกันเป็นทีม

ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน โดยกำหนดนโยบายของโรงเรียนและให้คำชี้แนะต่าง ๆ และให้อิสระแก่ครูในการทำงาน โดยส่งเสริมให้ครูจัดกลุ่มร่วมกันทำเป็นทีม ช่วยกันคิดช่วยทำโครงการต่าง ๆ และคอยติดตามผลการทำงาน ด้วยการพูดคุยกับครู และจัดประชุมปรึกษาหารือกันบ่อย ๆ เพื่อช่วยกันแก้ปัญหา ครูผู้ให้สัมภาษณ์ท่านหนึ่งกล่าวว่า "...ผู้บริหาร ท่านให้โอกาสกับครูทุกคน และท่านบอกให้ทำสิ่งนี้กับเด็กด้วย ท่านเปิดโอกาสให้ไป

ฝึกอบรม ให้โอกาสทำงานตามอิสระในงบประมาณเพียงพอ ท่านบอกว่าถ้าให้ครูหรือนักเรียนทำในสิ่งที่อยากทำ การทำงานจะได้ผล..." และแสดงความคิดเห็นว่า "...การที่ผู้บริหารมีบุคลิกดังกล่าวทำให้นุคลากรเกิดการยอมรับ และให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่กับนโยบายของผู้บริหาร ทำให้ครูและผู้บริหารมีทิศทางการทำงานในแนวทางเดียวกันและหากมีการเปิดโอกาสให้นุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการและการประเมินผลและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ย่อมเกิดขึ้นได้..." ผู้บริหารได้เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของโรงเรียนทุกเรื่อง ด้วยการสำรวจความต้องการของครูเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีการประชุมสายวิชาอย่างสม่ำเสมอ ให้ครูนำเสนอความคิดเห็นต่อผู้บริหารและนำข้อมูลจากนักเรียนมาใช้ในการดำเนินงานของโรงเรียนและจัดการเรียนการสอน

6) การบริหารงานด้วยหลักการ

ในการพูดคุย การปฏิบัติ และการตัดสินใจต่าง ๆ ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีหลักการ ยึดหลักในหลักการ และสามารถทำให้ครูเห็นและเข้าใจเห็นคุณค่าและยอมรับในหลักการต่างๆ ได้ ความสามารถนี้ทำให้ใครๆ "พูดแพ้ ผ.อ. หมัด และ ต้องยอมรับในหลักการนั้น ๆ" เช่น ในหลักการที่ว่า "เด็กเป็นผู้มีเหตุผล" (ในกรณีเรื่องเด็กไว้ผมยาว) "การไม่ตีเด็ก" "การถือว่าเด็กเป็นคนสำคัญ เด็กมีศักดิ์ศรี และต้องเป็นผู้ตัดสินใจ" รวมไปถึงประเด็นอื่นๆ เช่น การทำวิกฤติให้เป็นโอกาสในการเรียนรู้ของเด็ก (ในกรณีเรื่องเด็กเป็นเหาทั้งโรงเรียน) เป็นต้น ผู้บริหารสามารถกระตุ้นให้ครูดิวิเคราะห์ สามารถตอบคำถาม "ทำไม" ได้ด้วยเหตุผลที่เหมาะสม และใช้ศักยภาพและความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์สูงสุด

7) การกล้าลงทุนในสิ่งที่เห็นว่ามีคุณค่า

การกล้าลงทุนในสิ่งที่เห็นว่ามีคุณค่า เช่น โรงเรียนไม่มีครูที่มีคุณวุฒิตรงกับความต้องการจึงยอมจ้างครูกว่า 40 คน เพื่อให้ได้ครูที่ดี เหมาะสมในการสอนวิชาต่างๆ การจ้าง (การพยายามจัดกิจกรรมต่างๆ ให้สามารถเลี้ยงตัวเองได้) ครูเฉพาะทาง เช่น ครูนาฏศิลป์ ด้วยอัตราสูงกว่าปกติ ซึ่งช่วยให้โรงเรียนได้ครูดีและสามารถอยู่กับโรงเรียนได้นาน ไม่เข้า - ออกบ่อย

8) การบริหารจัดการให้โครงการต่าง ๆ สามารถดำเนินการได้

ผลจากการเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมคิดร่วมพัฒนาโรงเรียน ทำให้ครูสามารถพัฒนาโครงการที่ดี ๆ ขึ้นมา ซึ่งโครงการเหล่านั้นประสบผลสำเร็จได้ ก็ต้องอาศัยการบริหารจัดการของผู้บริหารในหลาย ๆ ด้าน ทั้งทางด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และสิ่งอำนวยความสะดวกทั้งหลาย เช่น โครงการหาความรู้ในโลกกว้าง เป็นโครงการที่น่านักเรียนของโรงเรียนไปทัศนศึกษาอยู่ที่ต่าง ๆ ผู้บริหารได้ใช้ประโยชน์จากรับ-ส่งเด็ก ซึ่งมีเวลาว่างช่วงกลางวันที่ไม่ได้มีการรับ-ส่งเด็ก นำสิ่งที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยการให้พาเด็กไปทัศนศึกษาวันละ 1 ชั้น หมุนเวียนกันจนนักเรียนทุกชั้นได้มีโอกาสไปทัศนศึกษาถึงเทอมละ 2-3 ครั้ง โครงการ

นี้เด็กต่างให้ข้อมูลว่าชอบมาก การจัดชมรมต่าง ๆ ที่เด็กสนใจต้องการเรียนรู้ เช่น ชมรมคณิตศาสตร์ ภาษาจีน ภาษาอังกฤษ ชมรมทำอาหาร ฯลฯ ผู้บริหารได้ช่วยแสวงหา และจ้างครูพิเศษเฉพาะทางมาสอนโดยเด็กเสียค่าใช้จ่ายเอง โรงเรียนอำนวยความสะดวกให้ครูและเด็ก เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้ในเรื่องที่สนใจ / ถนัด นอกจากนั้น ยังมีการปรับเปลี่ยนคาบเวลาเรียนคอมพิวเตอร์ให้เป็น 100 นาที เพื่อให้เหมาะกับการจัดกิจกรรม รวมทั้งการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อประโยชน์ร่วมกันอีกด้วย

9) การแสวงหาจุดร่วมในการพัฒนา: ปรับสภาพแวดล้อมและทำระบบประกันคุณภาพ

เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ที่มีครูจำนวนมากและทุกฝ่ายต่างมีอิสระ จึงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนางานวิชาการ ดังนั้นท่านจึงใช้ยุทธวิธีแสวงหาจุดร่วมในการพัฒนา เพื่อให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการพัฒนา ซึ่งท่านได้เห็นว่า การปรับองค์ประกอบสิ่งแวดล้อมน่าจะเป็นจุดร่วมที่ดี เนื่องจากเป็นสิ่งที่ทุกคนใช้ประโยชน์ร่วมกัน การปรับพฤติกรรมการเรียนการสอน เป็นเรื่องที่ยากกว่า ดังนั้น ผู้บริหารจึงมองไปที่สิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและเริ่มจากเรื่องการปรับปรุงสภาพแวดล้อม พัฒนาอาคารสถานที่ โดยการปรับระดับพื้นที่ระหว่างวงหน้าและวงหลังให้เป็นระดับเดียวกัน เพื่อความปลอดภัยของเด็ก และปรับปรุงจุดอับทุกจุดในอาคารเรียน ต่อไปจึงมุ่งไปที่การปรับห้องเรียน มีการทาสี ติดพัดลม ปรับโต๊ะ เก้าอี้ ห้องพิเศษ พัฒนาห้องกิจกรรม และอุปกรณ์การเรียนการสอน จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์มาใช้ในการเรียนการสอนได้ถึง 2000 กว่าเครื่อง จัดหา key board มาให้นักเรียนได้ใช้ในจำนวนที่เพียงพอสำหรับทุกคน(46 เครื่อง) เป็นต้น นอกจากนั้น การนำระบบประกันคุณภาพเข้ามาใช้ในโรงเรียน นับเป็นยุทธวิธีอีกวิธีหนึ่งที่ช่วยให้ครูทุกคนในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน

10) การแสวงหายุทธวิธีหลักในการพัฒนาการเรียนการสอน

ผู้บริหารได้นำการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา มาใช้เป็นจุดร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอน เนื่องจากตัวผู้บริหารเห็นว่าเป็นแนวการสอนที่ดีสำหรับการเรียนการสอนในชั้นประถมศึกษาและท่านเป็นผู้มีความรู้ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี ท่านจึงได้อบรมครูด้วยตนเอง และช่วยให้ครูได้วางแผนการปฏิบัติและมีการให้การนิเทศติดตามผล ให้ความช่วยเหลือครู นอกจากนั้น ยังมีการใช้แนวคิดการบูรณาการและการศึกษาจากประสบการณ์จริง (โครงการหาความรู้ในโลกกว้าง) ในขณะเดียวกัน ท่านก็ค่อย ๆ ส่งเสริมแนวคิด/องค์ประกอบที่เอื้อต่อการปรับพฤติกรรมการเรียนการสอน เช่น การลดความเข้มงวดเรื่องระเบียบวินัยที่ไม่จำเป็น จะช่วยให้ครูไม่เครียดกับเด็ก การส่งเสริมให้จัดกิจกรรมนอกห้องเรียน จะช่วยลดการบรรยายของครู จัดโต๊ะเรียนเป็นกลุ่ม จะช่วยให้ครูจัดกิจกรรมกลุ่ม การส่งเสริมให้เด็กพูด จะช่วยให้เด็กอ่านมากขึ้น เป็นต้น

11) การประสานสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วม
ในการจัดการศึกษา

ผู้บริหารได้เปิดโอกาสและสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาของโรงเรียน โดยใช้วิธีการต่าง ๆ เช่น

11.1 การประชาสัมพันธ์ข่าวสารของทางโรงเรียนให้ผู้ปกครองและชุมชนได้รับรู้ รับทราบ อย่างสม่ำเสมอ โดยโรงเรียนได้ออกวารสารรายเดือนส่งให้ผู้ปกครอง รวมทั้งมีการติดต่อผู้ปกครองผ่านทางครูประจำชั้นและคณะกรรมการระดับชั้น ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์ประจำชั้น และตัวแทนผู้ปกครอง

11.2 เชิญผู้ปกครองและชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน และร่วมจัดงานต่าง ๆ ซึ่งปรากฏว่าได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชนเป็นอย่างดี เช่นการจัดงานราชวินิตร่วมใจ

11.3 สนับสนุนให้ครูสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและสร้างเครือข่ายผู้ปกครองขึ้น ซึ่งกำลังจะดำเนินไปได้ด้วยดี โดยเริ่มต้นที่ระดับชั้น ป.3 ซึ่งมีเด็กประมาณ 200 คน และผู้ปกครองประมาณ 300 คน ครูประจำชั้นและผู้ปกครองได้สร้างสายสัมพันธ์โดยการจัดไปทัศนศึกษาร่วมกันระหว่าง ครู ผู้ปกครอง และเด็ก ปรากฏว่ามีผู้ไปร่วมงานถึง 160 คน เป็นเด็ก 58 คน และผู้ปกครอง 90 คน นับว่าประสบความสำเร็จอย่างมากและคาดว่า ต่อไปในระดับชั้นอื่น ๆ ก็จะทำเช่นเดียวกัน ผลของการได้ประสานสัมพันธ์กันในลักษณะนี้ ก่อให้เกิดเครือข่ายของผู้ปกครองขึ้น ผู้ปกครองจะมีชื่อ ที่อยู่ และเบอร์โทรศัพท์ ติดต่อกัน เพื่อพูดคุย และปรึกษาหารือกัน ในเรื่องลูก โรงเรียน และเรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการต่าง ๆ ข้างต้นเป็นไปได้อย่างสัมฤทธิ์ผล ก็เนื่องจาก คุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้บริหารที่เป็นปัจจัยเกื้อหนุนการพัฒนา ได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดีของผู้บริหารในด้านการทำงาน การเสียสละ การดูแลเอาใจใส่ครู และความเป็นประชาธิปไตยในการทำงาน

นอกจากวิธีดังกล่าวแล้ว ครูได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้บริหารว่า โรงเรียนสามารถพัฒนาไปได้ด้วยดี มีมาตรฐานและมีชื่อเสียง ก็เพราะผู้บริหารเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์กว้าง โดยเฉพาะท่านมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มาตั้งแต่ก่อนปฏิรูปการศึกษา นอกจากนั้นท่านยังเป็นผู้ที่มีความสามารถทางด้านการคิดวิเคราะห์ มีความละเอียด รอบคอบ เป็นผู้ที่อุทิศตนให้กับงาน และทำงานหนักตลอดเวลา ส่วนผู้ปกครองกล่าวว่า ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีโลกทัศน์กว้าง และติดดิน เป็นผู้สามารถทำได้ตามที่คิดและเป็นผู้มีความเสียสละ

ครูส่วนใหญ่มีความพอใจในการพัฒนาเพราะทำให้โรงเรียนได้รับการพัฒนาจนได้รับ ISO 9002 และทำให้ปัญหาในการพัฒนาโรงเรียนลดลง นอกจากนี้เด็กยังรู้สึกพอใจกับโครงการหรือกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้อย่างมาก โดยเฉพาะ กิจกรรมสู่โลกกว้าง

ข. ครู

ครูให้สัมภาษณ์ว่า แต่เดิมาก่อนการปฏิรูปการศึกษา ครูมีความเข้าใจว่าการเรียนรู้ของนักเรียนจะเกิดขึ้นได้จากการถ่ายทอดของครู ครูเป็นผู้ที่จะต้องถ่ายทอดความรู้นั้นให้กับเด็ก โดยความรู้ที่ถ่ายทอดนั้นจะต้องเป็นไปตามที่กำหนดในหลักสูตร และการสอนควรต้องสิ้นสุดภายใน 1 ชั่วโมง ดังนั้นการเรียนการสอนจึงมีลักษณะเป็นการบรรยาย บอก อธิบาย เนื้อหาสาระ ให้เด็กฟัง เด็กจะต้องรับฟังและจดจำเนื้อหาสาระดังกล่าว เด็กจะเรียนรู้เฉพาะความรู้ที่ครูค้นคว้ามาให้เท่านั้น และจะต้องปฏิบัติตามคำสั่งของครู โดยครูอาจมอบหมายให้นักเรียนไปศึกษาค้นคว้าเป็นกลุ่มบ้าง เป็นรายบุคคลบ้าง นอกจากนี้ยังมีการเรียนรู้ด้วยวิธีการศึกษาเองจากตำราเรียน ข้อมูลที่ให้สัมภาษณ์นี้ นับว่าสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของครู ซึ่งเมื่อให้ครูประเมินค่าความเห็นด้วย ในอดีตเกี่ยวกับแนวคิดของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับแนวคิดและการปฏิบัติตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา รวม 30 รายการ อยู่ในระดับน้อยถึง 16 รายการ และไม่มีความคิดเห็นตามรายการใดเลยที่อยู่ในระดับมากที่สุด แต่ในปัจจุบัน ครูมีความคิดเห็นในเรื่องดังกล่าวทั้ง 30 รายการ อยู่ในระดับมากและมากที่สุด ไม่มีเรื่องใดที่อยู่ในระดับน้อยเลย โดยเรื่องที่ครูเห็นด้วยมากที่สุด 4 อันดับแรก ได้แก่ เรื่อง (1) การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง (2) การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือทำ (3) การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง และ (4) การวัดและประเมินผลด้วยวิธีหลากหลาย รายละเอียดแสดงไว้ในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ของครูในช่วงก่อนและหลังปี พ.ศ. 2540
มีดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้	ในอดีต ก่อนปี พ.ศ. 2540		ปัจจุบัน หลังปี พ.ศ. 2540	
	ความคิดเห็น	ความหมาย	ความคิดเห็น	ความหมาย
	X		X	
ท่านเห็นด้วยตามแนวคิดต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด				
1. การสร้างความใฝ่รู้ให้เกิดแก่ผู้เรียน	2.75	มาก	3.54	มากที่สุด
2. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง	2.50	มาก	3.71	มากที่สุด
3. การให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลความรู้ด้วยตนเอง	2.42	น้อย	3.75	มากที่สุด
4. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือทำ	2.50	มาก	3.71	มากที่สุด
5. การให้ผู้เรียนใช้ความคิดทำความเข้าใจเรื่องที่เรียนรู้ด้วยตนเอง	2.50	มาก	3.63	มากที่สุด
6. การให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน	2.42	น้อย	3.67	มากที่สุด
7. การให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้	2.79	มาก	3.67	มากที่สุด
8. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และดำรงชีวิต	2.75	มาก	3.54	มากที่สุด
9. การวิเคราะห์ปัญหาในการเรียนการสอน	2.46	น้อย	3.50	มากที่สุด
10. การคิดหรือแสวงหาแนวทางต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน	2.58	มาก	3.63	มากที่สุด
11. การนำแนวคิดแนวทางมาลงใช้จริงในห้องเรียน	2.58	มาก	3.54	มากที่สุด
12. การสังเกตและเก็บข้อมูลการทดลองใช้	2.46	น้อย	3.42	มาก
13. การนำผลการทดลองมาใช้ในวางแผน ปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป	2.67	มาก	3.54	มากที่สุด
14. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูและชุมชน	2.54	มาก	3.46	มาก
15. การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ	2.54	มาก	3.58	มากที่สุด
16. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ	2.50	มาก	3.67	มากที่สุด
17. การบูรณาการคุณธรรม และค่านิยมในวิชาต่าง ๆ	2.67	มาก	3.58	มากที่สุด
18. การจัดหลักสูตรท้องถิ่น	2.13	น้อย	3.17	มาก
19. การจัดสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	2.42	น้อย	3.50	มาก
20. การฝึกทักษะการคิดให้แก่ผู้เรียน	2.42	น้อย	3.58	มากที่สุด
21. การฝึกทักษะการจัดการให้แก่ผู้เรียน	2.58	มาก	3.63	มากที่สุด
22. การฝึกทักษะการเชิฐสถานการณ์ให้แก่ผู้เรียน	2.42	น้อย	3.63	มากที่สุด
23. การฝึกทักษะการแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียน	2.38	น้อย	3.58	มากที่สุด
24. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง	2.42	น้อย	3.71	มากที่สุด
25. การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้	2.25	น้อย	3.67	มากที่สุด
26. การให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้	2.00	น้อย	3.42	มาก
27. ส่งเสริมและใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	2.29	น้อย	3.54	มากที่สุด
28. การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้	1.96	น้อย	3.58	มากที่สุด
29. การช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน	2.25	น้อย	3.38	มาก
30. การวัดและประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย	2.29	น้อย	3.71	มากที่สุด

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.00 หมายถึงครูเห็นด้วยในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึงครูเห็นด้วยในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึงครูเห็นด้วยในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึงครูเห็นด้วยในระดับน้อยที่สุด

ครูให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลดีและผลเสียของลักษณะการเรียนการสอนแบบเดิมว่า มีผลเสียมากกว่าผลดี ดังนี้

- 1) นักเรียนจะเรียนรู้เฉพาะที่ครูสอนเท่านั้น นักเรียนไม่มีความใฝ่รู้
- 2) นักเรียนไม่มีความกระตือรือร้นที่จะมีการค้นคว้าด้วยตนเอง
- 3) นักเรียนลืมนสิ่งที่เรียนง่าย
- 4) นักเรียนขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าตัดสินใจ ต้องคอยถามครู
- 5) นักเรียนกลัวครู ไม่กล้าแสดงออก และมีลักษณะขี้อาย
- 6) นักเรียนมีลักษณะเฉื่อยชา ไม่สนใจ เปื่อหน่ายการเรียน
- 7) นักเรียนไม่มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ขาดความคิดสร้างสรรค์

ส่วนผลดีของการเรียนการสอนแบบเดิมก็มีบ้าง เช่น

- 1) นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจที่ดีด้านวิชาการ ช่วยให้เด็กสามารถอ่านออกเขียนได้ ทำให้เด็กได้รับการยอมรับจากสังคม
- 2) ช่วยฝึกฝนให้เด็กมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย และมีความจำดี
- 3) นักเรียนบางคนแสดงความคิดเห็นว่า การเรียนแบบนี้สนุก ไม่เครียดและมีปริมาณงานไม่มาก

ครูส่วนใหญ่รู้สึกไม่พอใจกับแนวคิดและการเรียนการสอนแบบเดิม แต่ก็ยังมีครูบางคนซึ่งรู้สึกไม่แน่ใจในแนวคิดใหม่และพอใจในวิธีการเดิม โดยไม่ได้ให้เหตุผลแต่อย่างใด

ครูผู้ให้สัมภาษณ์ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการเรียนรู้ที่ดี มีสาระสำคัญประมวลได้ดังนี้

1) การเรียนรู้ที่ดีต้องเน้นเด็กเป็นสำคัญ เด็กควรได้รับโอกาสในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยครูทำหน้าที่ชี้แนะและคอยอำนวยความสะดวก เพื่อให้เด็กสามารถนำความรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ ซึ่งความรู้ไม่มีเฉพาะในตำราเท่านั้น เห็นได้จากข้อความต่อไปนี้

“การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น หรือพัฒนาขึ้น การเรียนรู้ที่ดีต้องให้เด็กสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ความรู้ไม่ได้อยู่ในห้องเรียน ...ความรู้ไม่ได้มีเฉพาะในตำรา เราต้องสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาด้วยตนเอง ทำให้ได้ความรู้แบบยั่งยืนและสามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้”

“การให้เด็กได้คิดเองทำเอง โดยมีครูเป็นผู้ชี้แนะ เป็นผู้ช่วยเท่านั้น บทบาทของครูต้องเป็นผู้เรียนด้วย ...”

“การจัดการเรียนการสอนแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง ครูจะมีบทบาทน้อยที่สุด จัดให้เด็กทำ

กิจกรรม ปฏิบัติจนกระทั่งเด็กมีความรู้ โดยครูจะเป็นผู้เตรียมการสอนและสื่อการสอน เพราะเด็กจะได้มีประสบการณ์ตรง"

"มีการบรรยาย ทำกิจกรรม ทำงานกลุ่ม โดยขึ้นอยู่กับลักษณะวิชา เด็กจะมีการหาความรู้ เรียนรู้ด้วยการลงมือทำ"

"การที่ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองโดยที่ครูเป็นผู้จัดกิจกรรมนักเรียนเป็นผู้ศึกษา และทำความเข้าใจกับเนื้อหากิจกรรม เด็กจะนำประสบการณ์ต่าง ๆ มาพัฒนาความคิด การกระทำจากประสบการณ์จริง การเรียนรู้ไม่มีที่สิ้นสุด เด็กสามารถเรียนรู้ที่บ้าน สังคม ครู และผู้ปกครองต้องช่วยกัน"

"การเรียนรู้เกิดจากความสนใจของเด็ก เป็นการสร้างชีวิต ให้เกิดองค์ความรู้ของตนเอง"

"การที่เด็กพัฒนาไปในทางที่ดี จากที่เขาไม่รู้อะไร ก็รู้อะไรมากขึ้น โดยครูจะต้องสร้างบรรยากาศความเป็นกันเอง"

"การเรียนรู้หมายถึงการที่เด็กรู้จักค้นคว้าหาความรู้เป็นสิ่งสำคัญ ให้เด็กได้ตัดสินใจ พิจารณาวิเคราะห์ แก้ปัญหาได้ เป็นสิ่งที่เด็กต้องเรียนรู้มากกว่าการบอกเล่า มีกระบวนการคิดที่ถูกต้องตามขั้นตอน การเรียนรู้ที่ดีต้องตามใจผู้เรียน แต่ต้องอยู่ในแนวที่ควรจัด การทำบทเรียนต้องมีการสอบถามเด็กก่อน"

2. การเรียนรู้มีองค์ประกอบที่สำคัญสองส่วนคือ ครูและเด็ก ซึ่งการเรียนรู้ที่ด้นั้น ควรเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการ และครูจะต้องให้ความสำคัญกับเด็ก ดังแสดงไว้ในคำกล่าวต่อไปนี้

"การเรียนรู้ ไม่จำเป็นต้องเรียนในบทเรียนเท่านั้น ... ต้องผสมผสานกัน ทั้งครูและเด็ก"

"ประกอบด้วย 2 ด้าน คือ ผู้ให้(ครู)ต้องมีความรู้ มีเทคนิคการสอนที่ดี รักเด็ก จริงใจ มีความรับผิดชอบในหน้าที่และให้ความสำคัญกับเด็ก และเด็กมีความพร้อมที่จะเรียน"

"การไม่หยุดนิ่ง ไม่มีวิธีที่ดีที่สุดจึงต้องมีการบูรณาการ ให้เข้ากับเนื้อหาในแต่ละวิชา"

สรุปได้ว่าในปัจจุบันแนวคิดเปลี่ยนไปและลักษณะการเรียนรู้ก็ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นดังนี้

- การเรียนรู้เป็นการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดี เป็นการพัฒนาความคิดและกระบวนการคิด

- การเรียนรู้ที่ดีจะต้องนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ ต้องให้เด็กได้รับประสบการณ์จริง ได้ศึกษาทดลองจนได้ความรู้ใหม่และแสวงหาสิ่งที่ตนเองสนใจ ได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ

- การเรียนรู้เป็นการผสมผสานประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ ใช้

การแก้ปัญหา การค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง การปฏิบัติ การตัดสินใจ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ ซึ่งเป็นการเรียนรู้หรือการสร้างความรู้ด้วยตนเอง

- ผู้เรียนต้องใฝ่รู้ สืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง สนใจวิทยาการใหม่ ๆ รู้จัก แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รู้จักใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างชีวิตให้เกิดองค์ความรู้ของตนเอง
- การสอนต้องใช้อิสระในการคิด การแสดงความคิดเห็นโดยเน้นเด็กเป็น ศูนย์กลาง ให้เด็กเรียนอย่างมีความสุข ได้เรียนตามความต้องการ นำประสบการณ์ต่าง ๆ มา พัฒนาความคิดและการกระทำ ต้องใส่ใจว่าผู้เรียนต้องการอะไร ให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ทุกที่ จาก แหล่งข้อมูลต่าง ๆ ไม่จำเป็นต้องเรียนในบทเรียนเท่านั้น การเรียนรู้ไม่สิ้นสุดสำหรับผู้เรียน ไม่ หยุดนิ่งและต้องเน้นคุณภาพโดยผู้เรียนมีส่วนร่วม ใช้การเรียนรู้แบบกลุ่ม ผู้ปกครองต้องเข้ามามี ส่วนร่วมด้วย การสอนต้องบูรณาการหลาย ๆ วิธี ไม่มีวิธีใดดีที่สุด

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลง

ครูส่วนใหญ่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงแนวคิด เกี่ยวกับการเรียนรู้ เกิดจากผู้บริหาร ซึ่งท่านเป็นผู้นำที่ดี และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล ท่านได้ให้ นโยบายที่เป็นหลักในการทำงานแก่ครู เชิญวิทยากรมาถ่ายทอดความรู้ให้ครู ครูบางคนกล่าวว่า ผู้ บริหารเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมโดยรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน "หลังการปฏิรูป มีการ สสำรวจความต้องการของนักเรียน มีการเพิ่มชั่วโมงเรียนคอมพิวเตอร์" นอกจากนี้ครูบางคนกล่าว ว่า การเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของข้อมูล ข่าวสาร ใน ยุคโลกาภิวัตน์ "...ทำให้สิ่งรอบตัวเปลี่ยนไป สังคมเปลี่ยนไป วิวัฒนาการเปลี่ยนไป หลักสูตรจะ เหมือนเดิมไม่ได้ เราไม่ได้สอนแต่การจัดการให้เด็ก ... แต่เราจะเริ่มจากการผลิตไปถึงการจัดการ" ครูส่วนใหญ่กล่าวว่า เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของตัวครูเอง ซึ่งมีทั้งเกิดจากความตั้งใจในความ เป็นครูเกิดจากจิตวิญญาณของความเป็นครู ที่ต้องการให้สิ่งที่ดีกับลูกศิษย์ " ขณะที่ครูบางคน กล่าวว่า พฤติกรรมของเด็กทำให้ครูเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ "... พอเราเอื้อมมือชี้ เด็กทำท่าผวา ... รู้สึกว่าตัวเองเป็นครูที่ดูมาก เด็กไม่มาเข้าใกล้ เลยเปลี่ยนตัวเอง จึงเริ่มใจเย็น ขึ้น"

มีครูบางคนทีกล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ เกิดจากการปฏิรูป ขณะที่ครูบางคนกล่าวว่า การปฏิรูปไม่มีส่วนในการเปลี่ยนแปลงเพราะแนวคิดแบบนี้มีติดตัวมาตั้ง แต่เกิด และโรงเรียนก็มีแนวทางการจัดการเรียนการสอนแนวนี้มาตั้งแต่ก่อนปฏิรูปแล้ว

สรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงแนวคิดดังกล่าว เกิดจากผู้บริหารเป็นสำคัญ เนื่องจากผู้ บริหารเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ ความสามารถ และมีความเป็นผู้นำที่ดี และพยายามกระตุ้น

ให้ส่งเสริมให้ครูได้เรียนรู้และทดลองทำ ได้มีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินงานของโรงเรียน รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนด้วย นอกจากนั้นยังเกิดมาจากความต้องการและจิตวิญญาณของความเป็นครูของตัวเอง ซึ่งมีความตั้งใจที่จะเป็นครูที่ดีและต้องการให้สิ่งดี ๆ กับศิษย์ และมีครูบางคนกล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเนื่องจากพฤติกรรมของเด็กที่มีความกลัวครู จึงรู้สึกตัวและต้องการเปลี่ยนแปลง นอกจากนั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการปฏิรูปการศึกษาและการรับรู้ข้อมูล ข่าวสาร จากสื่อมวลชนต่าง ๆ โดยครูบางท่านให้คำชี้แจงว่า โรงเรียนนี้ได้เริ่มมีแนวทางการจัดการเรียนการสอนแบบนี้มาตั้งแต่ก่อนการปฏิรูปการศึกษาแล้วนี้

ครูส่วนใหญ่รู้สึกพอใจกับการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงก่อให้เกิดผลดีหลายประการ ดังนี้

- 1) ช่วยให้นักเรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียนมากขึ้น กล้าพูด กล้าแสดงออก เกิดความมั่นใจในตนเอง และได้เรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกกับการเรียน อยากมาโรงเรียน มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนและครู
- 2) ช่วยให้นักเรียนสามารถคิดแก้ปัญหา มีความคิดเป็นของตนเอง มีเหตุผล มีความคิดหลากหลายและสร้างสรรค์มากขึ้น
- 3) ช่วยให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวาง ได้เรียนรู้ใหม่และทันสมัย ทำให้เด็กเก่งขึ้น และมีนิสัยใฝ่รู้ มีทักษะการเรียนรู้ ขยันหาความรู้มากขึ้น
- 4) ช่วยให้นักเรียนมีความสามัคคีกัน ยอมรับความคิดเห็นของกันและกัน มีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน

อย่างไรก็ตาม ครูส่วนน้อยจำนวนหนึ่งได้แสดงความคิดเห็นว่า การเรียนรู้ตามแนวใหม่มีจุดอ่อนซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ดังนี้

- 1) การเรียนการสอนไม่เน้นวิชาการ ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้เนื้อหาน้อย
- 2) การให้อิสระกับเด็กมากเกินไป ทำให้นักเรียนไม่สนใจเรียน เล่นและคุยกันมาก ขาดระเบียบวินัย และขาดความรับผิดชอบ-มีจริยธรรมที่ด้อยลง

นอกจากนั้น มีครูที่แสดงความคิดเห็นในเชิงให้ข้อเสนอแนะว่า การเรียนรู้ตามแนวใหม่จะเกิดผลดีได้ก็ต่อเมื่อผู้ปกครองให้ความสนใจและความร่วมมือกับโรงเรียน เอาใจใส่นักเรียนและการเรียนรู้ทั้งแบบเก่าและแบบใหม่ มีทั้งข้อดี ข้อเสีย จึงควรมีการปรับโดยนำส่วนที่ดีของทั้ง 2 แบบมาใช้ร่วมกัน จะเกิดประโยชน์ที่ดีเยี่ยม

ค. นักเรียน

นักเรียนส่วนใหญ่ กล่าวว่า ในอดีตเมื่อ 3 ปีก่อน ลักษณะการเรียนรู้ของนักเรียน เป็นการเรียนรู้จากการฟังคำบรรยายและการอธิบายของครู โดยมีการใช้สื่อประกอบน้อย และสื่อก็ไม่นำเสนอตามตำรา สนใจไม่ทันสมัย โดยมีการให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยทำเป็นงานกลุ่มและงานรายบุคคลบ้าง แต่ไม่ใช่ในลักษณะที่เป็นโครงการและได้ทำกิจกรรมการทดลองวิทยาศาสตร์บ้าง นักเรียนมีโอกาสคิดเองบ้างเป็นบางครั้ง แต่จะไม่ค่อยมีโอกาสในการคิดแก้ปัญหา

ในทัศนะของนักเรียน นักเรียนคิดว่าการเรียนรู้ที่ดี ควรเป็นการเรียนร่วมกันเป็นกลุ่ม ช่วยกันทำงาน แลกเปลี่ยนความรู้และมีความเป็นประชาธิปไตย แต่ในขณะเดียวกันก็ชอบการเรียนรู้แบบครูสอนตัวต่อตัว และชอบให้ครูอธิบาย เพราะช่วยให้เกิดความเข้าใจ และชอบการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง จากการไปทัศนศึกษา และจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยให้นักเรียนได้คิด ได้แสดงความคิดเห็นและได้แสดงออกที่สำคัญที่สุดก็คือ นักเรียนชอบการเรียนรู้กับครูที่ใจดี เปิดโอกาสให้นักเรียนถาม เมื่อนักเรียนไม่เข้าใจ

ในปัจจุบัน นักเรียนให้สัมภาษณ์การเรียนการสอนเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตในทางที่ดีขึ้น ครูใกล้ชิดและเอาใจใส่นักเรียนมากขึ้น ไม่มีการลงโทษเด็ก ครูมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลายทั้งในและนอกห้องเรียน มีการพานักเรียนไปศึกษาหาความรู้จากสถานที่จริง มีการใช้สื่อที่ทันสมัย ครูให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ใช้ห้องสมุด ใช้คอมพิวเตอร์ในการค้นคว้าข้อมูลมากขึ้น มีการให้นักเรียนทำงานกลุ่ม อภิปราย คิดแก้ปัญหาาร่วมกันมากขึ้น ประเมินการเรียนรู้โดยใช้แฟ้มสะสมงาน นอกจากนี้ครูยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรม และฝึกวินัยให้นักเรียนควบคู่ไปด้วยกัน

ข้อมูลข้างต้นนับว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลจากการให้นักเรียนประเมินค่ารายการที่นักเรียนมีโอกาสได้ปฏิบัติตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา จำนวน 16 รายการ พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นของนักเรียนอยู่ในระดับมาก 14 รายการ และระดับมากที่สุด 1 รายการ คือ รายการที่ระบุว่านักเรียนได้ปฏิบัติและทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่งไรก็ตาม ยังมีรายการที่ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนอยู่ในระดับน้อยอีก 1 รายการ คือ เรื่องการเรียนรู้เกี่ยวกับวิธีการและกระบวนการต่าง ๆ เช่น วิธีการหาความรู้ กระบวนการแก้ปัญหา เป็นต้น

นักเรียนส่วนใหญ่พอใจในการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น โดยให้เหตุผลว่าการเรียนรู้แบบนี้ ช่วยพัฒนาสมอง ทำให้มีความเข้าใจมากขึ้นและมีผลการเรียนดีขึ้น เป็นการเรียนที่ทำให้ได้รับความรู้แปลกใหม่ สามารถหาความรู้ด้วยตนเอง ไม่ต้องมีใครมาบังคับ มีความรู้สึกว่าเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น และนักเรียนรู้สึกสนุก และกระตือรือร้น อยากเรียน อยากมาโรงเรียน เพราะครูใจดีและมีกิจกรรมมาก ได้ทำงานกลุ่ม ได้ทำโครงการ ได้ทำการทดลอง แสดงความคิดเห็นและรับฟังคนอื่น และมีนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คนหนึ่งกล่าวว่า การเรียนดังกล่าวจะช่วยให้ นักเรียนสามารถสอบเข้าเรียนต่อโรงเรียนมัธยมได้ ๆ ได้

ง. ผู้ปกครองและชุมชน

ผู้ปกครองและชุมชนในปัจจุบันมีความพอใจต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียน เนื่องจากเห็นผลงานของโรงเรียน เห็นว่าโรงเรียนมีมาตรฐานดีขึ้น มีชื่อเสียง มีวิชาการเด่น มีกิจกรรมสร้างสรรค์มาก และมีการประสานงานระหว่างครู และผู้ปกครองดี ผู้ปกครองมีความต้องการที่จะให้โรงเรียนผลิตเด็กที่เป็นคนดีสูงส่งคม รู้จักเสียสละและช่วยเหลือผู้อื่นด้วย ผู้ปกครองต้องการให้เด็กเป็นผู้ที่มีความรู้ทางวิชาการ รู้จักคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่ม ต้องการให้เด็กตั้งใจเรียน ไม่เกเร เชื่อฟังครู พ่อแม่ เป็นคนมีเหตุผล ไม่เอาแต่ใจตนเอง และรู้จักคบเพื่อนที่ดี ไม่ติดยาเสพติด ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่า พอใจที่เห็นเด็กมีความสุข อยากมาโรงเรียน เด็กมีเพื่อนและความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อน เด็กกล้าแสดงออก และแสดงความเข้าใจในบทเรียน เข้าใจคำสั่งของครู สามารถอธิบายให้ผู้ปกครองฟังได้ เอาใจใส่ในการเรียนและการทำงาน และทำงานเสร็จทันเวลา

จากทัศนะดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองและชุมชนมีความคาดหวังว่า การเรียนรู้ของเด็กควรประกอบไปด้วยกระบวนการทางสังคม กระบวนการทางคุณธรรม จริยธรรม และอารมณ์ กระบวนการทางสติปัญญา อันได้แก่ กระบวนการคิดต่าง ๆ และกระบวนการปฏิบัติ ได้แก่ การแสดงออก และการกระทำต่าง ๆ

2.4 ยุทธวิธี / วิธีการ / กระบวนการสำคัญของครูที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

จากการสอบถามครูเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนของครูตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา รวม 30 รายการ พบว่า ครูได้ประเมินการปฏิบัติของตนในอดีตอยู่ในระดับน้อย 9 รายการ นอกจากนั้นอีก 21 รายการอยู่ในระดับมาก แต่ในปัจจุบันครูได้ประเมินการปฏิบัติการสอนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าวอยู่ในระดับมากที่สุดถึง 28 รายการ มีเพียง 2 รายการเท่านั้นที่

ยังคงปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ได้แก่ เรื่องการจัดหลักสูตรท้องถิ่น และการให้ผู้เรียนใช้กระบวนการ
วิจัยในการเรียนรู้ ดังปรากฏในตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติการสอนของครูในช่วงก่อนและหลังปี

พ.ศ. 2540

การปฏิบัติเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้	ในอดีต ก่อนปี พ.ศ. 2540		ปัจจุบัน หลังปี พ.ศ. 2540	
	การปฏิบัติ \bar{X}	ความหมาย	การปฏิบัติ \bar{X}	ความหมาย
ท่านเห็นด้วยและปฏิบัติตามแนวคิดต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด				
1. การสร้างความไม่รู้อให้เกิดแก่ผู้เรียน	2.75	มาก	3.71	มากที่สุด
2. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง	2.42	น้อย	3.67	มากที่สุด
3. การให้ผู้เรียนแสวงหาข้อมูลความรู้ด้วยตนเอง	2.42	น้อย	3.75	มากที่สุด
4. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการลงมือทำ	2.67	มาก	3.79	มากที่สุด
5. การให้ผู้เรียนใช้ความคิดทำความเข้าใจเรื่องที่เรียนด้วยตนเอง	2.46	น้อย	3.67	มากที่สุด
6. การให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน	2.54	มาก	3.63	มากที่สุด
7. การให้ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้	2.83	มาก	3.71	มากที่สุด
8. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ และทักษะกระบวนการต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ และดำรงชีวิต	2.92	มาก	3.58	มากที่สุด
9. การวิเคราะห์ปัญหาในการเรียนการสอน	2.58	มาก	3.50	มากที่สุด
10. การคิดหรือแสวงหาแนวทางต่าง ๆ มาใช้ในการแก้ปัญหาการเรียนการสอน	2.75	มาก	3.54	มากที่สุด
11. การนำแนวคิดแนวทางมาลงใช้จริงในห้องเรียน	2.67	มาก	3.50	มากที่สุด
12. การสังเกตผลและเก็บข้อมูลการทดลองใช้	2.62	มาก	3.50	มากที่สุด
13. การนำผลการทดลองมาใช้ในภาพรวม ปรับปรุงการเรียนการสอนต่อไป	2.79	มาก	3.58	มากที่สุด
14. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนครูและชุมชน	2.62	มาก	3.50	มากที่สุด
15. การจัดหลักสูตรแบบบูรณาการ	2.58	มาก	3.63	มากที่สุด
16. การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ	2.67	มาก	3.67	มากที่สุด
17. การบูรณาการคุณธรรม และค่านิยมในวิชาต่าง ๆ	2.75	มาก	3.63	มากที่สุด
18. การจัดหลักสูตรท้องถิ่น	2.13	น้อย	3.08	มาก
19. การจัดการและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	2.50	มาก	3.54	มากที่สุด
20. การมีทักษะการคิดให้แก่ผู้เรียน	2.58	มาก	3.63	มากที่สุด
21. การมีทักษะการจัดการให้แก่ผู้เรียน	2.67	มาก	3.63	มากที่สุด
22. การมีทักษะการเผชิญสถานการณ์ให้แก่ผู้เรียน	2.71	มาก	3.58	มากที่สุด
23. การมีทักษะการแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียน	2.71	มาก	3.58	มากที่สุด
24. การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง	2.67	มาก	3.71	มากที่สุด
25. การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้	2.58	มาก	3.71	มากที่สุด
26. การให้ผู้เรียนใช้กระบวนการวิจัยในการเรียนรู้	2.13	น้อย	3.46	มาก
27. การส่งเสริมและใช้แหล่งการเรียนรู้ในชุมชน	2.46	น้อย	3.54	มากที่สุด
28. การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกระบวนการเรียนรู้	1.92	น้อย	3.67	มากที่สุด
29. การช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้แก่ชุมชน	2.13	น้อย	3.54	มากที่สุด
30. การวัดและประเมินผลด้วยวิธีการหลากหลาย	2.25	น้อย	3.75	มากที่สุด

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.00 หมายถึงครูมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึงครูมีการปฏิบัติในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึงครูมีการปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึงครูมีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

ผลจากการสอบถามครูดังกล่าว นับว่าสอดคล้องกับผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการมีโอกาสได้พัฒนากระบวนการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษา รวม 16 รายการ ซึ่งปรากฏว่า รายการที่นักเรียนได้ประเมินค่าให้ในลำดับสูงสุด 5 ลำดับก็คือ (1) การได้ไปศึกษาจากแหล่งความรู้ชุมชน (2) การได้ฝึกทักษะการคิดในการเรียนวิชาต่าง ๆ (3) การได้ฝึกทักษะการคิดในการเรียนวิชาต่างๆ (4) การได้เรียนรู้เรื่องที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของนักเรียน และ (5) การได้ทดลอง เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลในเรื่องที่เรียน

จากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูในชั้นเรียนพบว่า ห้องเรียนมีการจัดชั้นเรียนโดยแบ่งผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ บางห้องแบ่งกลุ่มเด็กตามความสามารถ โดยให้เด็กเก่งนั่งบริเวณหลังห้อง ส่วนเด็กอ่อนนั่งใกล้ครู ครูจะเปิดโอกาสให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติ และเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ตามความสนใจ รูปแบบกิจกรรมขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละวิชา เช่น วิชาคอมพิวเตอร์ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มสร้างผลงาน เช่น ภาพเคลื่อนไหว แบบฝึก หรือเกมต่าง ๆ ตามรายวิชาที่กลุ่มสนใจ วิชาวิทยาศาสตร์ ครูใช้เทคนิคโดยให้เด็กตั้งชื่อกลุ่มตามชื่อนักวิทยาศาสตร์ที่กลุ่มสนใจ และกำหนดให้มีการเปลี่ยนกลุ่มใหม่ทุกเดือน เพื่อให้เด็กได้ศึกษาชีวประวัติ และผลงานของนักวิทยาศาสตร์ตามความสนใจ นอกจากนี้ ครูเปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ให้ผู้เรียนร่วมกันประเมินผลงานซึ่งกันและกัน วิธีการดังกล่าวช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และพัฒนาทักษะ การทำงานได้เป็นอย่างดี

ครูแต่ละคนจะใช้เทคนิคการควบคุมชั้นเรียนที่แตกต่างกัน ครูส่วนใหญ่จะใช้เทคนิคการเสริมแรง และหักคะแนนเมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ด้วยรางวัลกับกลุ่มเรียบร้อย ให้อาชีพกับกลุ่มที่เรียบร้อยตั้งใจร่วมกิจกรรม ซึ่งครูเรียกว่า "ดาวรุ่ง" และดึงดาวออกจากกลุ่มที่ไม่เรียบร้อย เรียกว่า "ดาวร่วง" ถ้ากลุ่มไหนทำตั้งใจเรียนมาก ๆ จะได้รับรางวัล "ดาวทองประจำเดือน" ขณะที่ครูคนหนึ่ง ให้เด็กช่วยกันสร้างกติกาในชั้นเรียนขึ้น ซึ่งทำให้เด็กให้ความร่วมมือ และเคารพกฎที่ช่วยกันสร้างขึ้น มีการทำงานกลุ่มโดยพูดคุยกันเบา ๆ หรือ ใช้การนั่งสมาธิ

ในด้านผู้เรียนนั้น พบว่านักเรียนกล้าแสดงออก พูดจาสุภาพ นักเรียนส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการร่วมกิจกรรม เช่น ยกมือตอบคำถาม พูดคุย ปรีกษา แสดงความคิดเห็นร่วมกันกับครูและเพื่อนอย่างเป็นกันเอง ตั้งใจฟังเมื่อเพื่อนออกมานำเสนอผลงาน มีการสืบค้นข้อมูลก่อนทำงาน ขณะทำงานกลุ่มนักเรียนบางห้องจะส่งเสียงดัง และหยอกล้อกับเพื่อน นอกจากนี้ยังมีเด็กอ่อนบางคนนั่งซึ่มเหมือนจะหลับขณะครูให้ทำกิจกรรม

ส่วนครูผู้สอนนั้น พบว่า มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาข้อมูล มาใช้ในการผลิตสื่อ การสอนเรื่องต่าง ๆ เช่น บันทึกรูปภาพ ปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่ถ่ายทอดสดทางโทรทัศน์มาใช้เป็นสื่อ ประกอบการสอน มีการจัดเตรียมสื่อที่โรงเรียนมีในการจัดกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้ไว้อย่างพร้อมเพรียง

ขณะที่เด็กเรียนรู้ครูจะทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือ และให้คำชี้แนะ ซึ่งวิธีการดังกล่าวช่วยให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการเรียนเป็นอย่างดี ครูส่วนใหญ่ใจดี เอาใจใส่เด็ก และให้กำลังใจเด็กทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน เช่น ครูหญิงคนหนึ่งใช้บุคลิกที่ร่าเริง ใช้การร้องเพลง และพูดตลกให้เด็กขำ เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจในการร่วมกิจกรรมที่ครูจัดให้ ซึ่งเป็นวิธีที่ได้ผล แต่บางครั้งผู้เรียนก็มีความตื่นตัวมากเกินไป นอกจากนี้ครูแสดงความสนิทสนม และเป็นกันเองกับเด็กด้วยการ กอด และหอมแก้มเด็ก ๆ และครูก็ไม่ว่าถ้าเด็กเข้ามากอดหรือหอมแก้มครู

ครูส่วนใหญ่จัดกิจกรรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้ร่วมกันในกลุ่ม เช่น การไม่บังคับให้เด็กนั่งอยู่กับที่ แต่จะเปิดโอกาสให้เด็กได้สอบถามเทคนิควิธีการทำงานจากเพื่อน ให้นักเรียนช่วยกันคิด และสอนเทคนิคต่าง ๆ ให้แก่กัน การแบ่งความรู้ออกเป็นฐานต่าง ๆ และให้เด็กเข้าไปศึกษาและนำความรู้กลับมารวมกัน ผลงานของเด็กที่ได้จากการเขียน map ความรู้มีลักษณะเหมือนกับการนำความรู้แต่ละส่วนมาประกอบกันเหมือนภาพตัดต่อมากกว่าเป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ครูบางคนยังสนับสนุนให้เด็กได้สืบค้นความรู้ใหม่จาก internet และมีการติดตามผลโดยให้นักเรียนบันทึกความรู้ที่ได้มาส่งครู จัดเตรียมสื่อเพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือเด็กเป็นรายบุคคล ใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิด แต่ก็มีบางครั้ง เมื่อเด็กทำผิดก็จะบอกทันทีว่าผิด ซึ่งเป็นการปิดกั้นโอกาสที่เด็กจะได้เรียนรู้ และเข้าใจด้วยตนเอง

ช่วงทำกิจกรรม ครูบางคนจะจัดกิจกรรมโดยให้เด็กมีการประเมินผลงาน ด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กออกมาเสนอผลงานกลุ่มหน้าชั้นเรียนให้เพื่อน ๆ ฟัง ซึ่งครูจะคอยดูแล และตักเตือนให้เพื่อน ๆ ตั้งใจรับฟัง โดยกระตุ้นให้เพื่อนถามคำถาม และมีการประเมินผลการทำงานของกลุ่ม โดยครูจะให้เด็กประเมินกันเองก่อน จากนั้นครูจะวิเคราะห์การประเมินอีกครั้ง

นอกจากนั้น จากการประมวลข้อมูลที่ได้ทั้งจากเอกสาร การสอบถาม การสังเกต และการสัมภาษณ์ ครู ผู้บริหาร นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน พบว่า ยุทธวิธี / วิธีการ ที่ครูใช้ ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีดังนี้

ก) วิธีการที่ครูใช้ในการพัฒนาตนเอง

- 1) การเข้ารับการอบรมทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียนในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ติดตามข่าวสารและอ่านเอกสารความรู้ หนังสือและตำราต่าง ๆ
- 2) การไปศึกษาดูงานโรงเรียน และสถานที่ต่าง ๆ แล้วกลับมาถ่ายทอดให้ครูอื่น ๆ ที่ไม่ได้ไป
- 3) การเสวนาพูดคุยเชิงวิชาการกับเพื่อนครู และการประชุมกลุ่มย่อย การพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กับครูแกนนำหรือครูที่เก่ง ๆ
- 4) การมีส่วนร่วมในการทำงานที่ผู้บริหารมอบหมาย ทำให้ต้องช่วยกันคิดช่วยกันทำ
- 5) การเรียนรู้จากการสังเกตการสอนของเพื่อนครู
- 6) การนำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเขียนหลักสูตรใหม่ที่เน้นการทำโครงการ การมีส่วนร่วมในห้องเรียนวิทยาศาสตร์ที่จัดโดยเทเลคอมเอเชีย การนำโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ดมาใช้ การบูรณาการในเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เป็นต้น
- 7) การนิเทศภายใน ช่วยให้ครูได้ข้อมูลเกี่ยวกับการสอนของตน และปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น
- 8) การเรียนรู้จากประสบการณ์การสอน การวิเคราะห์ การคิดไตร่ตรอง โดยนำผลที่เกิดขึ้นจากการสอนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ในการสอนต่อ ๆ ไป

ข) วิธีการที่ครูใช้ในการเรียนการสอน

การเตรียมการสอน

- 1) การวางแผนการสอนและเตรียมการสอนโดยยึดหลักการสอนที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ
- 2) ครูเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมคิด แสดงความคิดเห็นและวางแผนการสอนร่วมกับครู
- 3) ครูมีการจัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์และสื่อการสอนต่าง ๆ ให้พร้อมสำหรับเด็ก

ค) กระบวนการสอน / กิจกรรมการเรียนรู้

ในด้านการเรียนการสอนนั้น ประมวลได้ว่า ครูทั้งหมดใช้วิธีการร่วมกันอยู่

5 ประการ คือ

1) โครงการหาความรู้ในโลกกว้าง

ทางโรงเรียนจะมีโครงการนี้ตลอดปี โดยให้เด็กไปศึกษานอกสถานที่ ซึ่งโรงเรียนได้สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนและเครือข่ายของชุมชนจัดแหล่งความรู้ไว้ให้เด็กทุกชั้นตามความสนใจของเด็กแต่ละวัย จะมีครูท่านหนึ่งไม่ต้องสอนแต่จะเป็นผู้ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่จะนำเด็กไป และจัดทำโครงการตลอดปี แนวคิดนี้ผู้บริหารเป็นผู้คิดแล้วร่วมมือกันในโรงเรียน เมื่อนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ แล้วก็จะกลับมาทำงานของหลาย ๆ วิชา ซึ่งเป็นการสอนแบบบูรณาการหลักสูตร เด็กจะกลับมาทำโครงการภายใน 1 สัปดาห์ หลังจากไปแสวงหาความรู้จากภายนอก

2) การบูรณาการการสอน

การบูรณาการหลักสูตรจะนำเนื้อหาสาระ สปช. มาแทรกในภาษาไทย ใน การเรียนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา ถ้าสอนเลขก็จะสอนภาษาไทยไปด้วย ภาษาไทยสามารถบูรณาการได้ทุกวิชา ทางโรงเรียนสนับสนุนให้ครูบูรณาการในการสอนภาษาไทย มีการบูรณาการคุณธรรมด้วย คุณธรรมที่ยืนพื้นคือ ความรับผิดชอบ ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อ จะเพิ่มความซื่อสัตย์ มีสัมมาคารวะ จะปลูกฝังคุณธรรมผ่านนิทาน หลักจากฟังนิทานก็ให้วาดรูปและเขียนข้อคิดที่ได้

หลักสูตรบูรณาการจะพิจารณาในแต่ละปี จะมีการวิเคราะห์หลักสูตรและนำมาแยกว่าจะสอนไปในแนวไหน โดยมีการกำหนดการสอนร่วมกัน

3) การสอนภาษาไทยแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา

การสอนแบบ มปป. เป็นการภาษาไทยที่เริ่มจาก การเขียนเรื่องที่เด็กมีประสบการณ์มาก่อน เด็กจะเขียนเล่าเรื่องราวที่พบมาส่งครู วาดรูปประกอบ จากนั้นก็แยกประโยค เป็นคำ แยกเป็นพยัญชนะ สระ และวรรณยุกต์ แล้วไปถึงการเขียน ซึ่งจะมี 5 ขั้นตอน คือ ครูเล่าเรื่องให้เด็ก ให้เด็กเล่าเรื่อง ครูเขียนประโยคทีละแผ่นโดยไม่สะกดคำและให้เด็กวาดรูป ให้เด็กทำงานกลุ่ม โดยทำเป็นหนังสือเป็นเล่ม เดือนละ 1 เล่ม ในขั้นสุดท้ายจะให้จำคำ และฝึกหลักภาษา สำหรับการทดสอบ จะมีทั้งการทดสอบก่อนและหลังเรียน

4) การทำโครงงาน

การทำโครงงานใช้กับทุกวิชา โดยเฉพาะวิชาวิทยาศาสตร์ เป็นโครงงานอิสระตามความสนใจของเด็ก มีการประกวดโครงงานของนักเรียนทุกระดับชั้น และมีเกียรติบัตรให้ มีการประกวดโครงงานวิทยาศาสตร์ ประกวดสิ่งประดิษฐ์ การทดลอง การสาธิต ฯลฯ การทำ

โครงการจะทำให้เด็กได้คิด ได้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง แล้วผลิตชิ้นงานออกมา ครูจะประเมินผลตามชิ้นงาน ซึ่งส่งเสริมการสร้างองค์ความรู้ของนักเรียนเป็นอย่างดี

5) การขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน

โรงเรียนจะมีผู้ปกครองที่มีความถนัดในด้านใดด้านหนึ่งมาช่วยจัดกิจกรรมในห้องเรียน แต่ละห้องจะมีผู้ปกครองเป็นกรรมการ 5 ท่าน ผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมกับทางโรงเรียน และคอยช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือในด้านงบประมาณและช่วยเสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่นักเรียน ซึ่งโรงเรียนก็นำแนวคิดมาดำเนินการตามความต้องการของทุกฝ่าย

นอกจากยุทธวิธีร่วม 5 ประการดังกล่าวแล้ว ครูบางคนจะใช้การนำวิธีสอนแบบใหม่ผสมแบบเก่า เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้มากขึ้น ครูส่วนใหญ่จะใช้วิธีสอนหลายแบบ ซึ่งการออกแบบการสอนจะแตกต่างกันไปตามเนื้อหา แต่ครูเกือบทุกคนใช้วิธีการให้นักเรียนสืบค้นข้อมูล และเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น สืบค้นข้อมูลจาก Internet หนังสือ มีการพาเด็กไปทัศนศึกษาตามที่ต่าง ๆ รวมทั้งได้เรียนรู้จากการเชิญวิทยากรเข้ามาให้ความรู้ในโรงเรียน มีการให้เด็กทำโครงการในทุกวิชาโดยเริ่มจากวิทยาศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีการจัดประกวดโครงการทุกระดับชั้น และมีการมอบเกียรติบัตรให้ ครูบางคนให้ความสำคัญกับความหลากหลายของสื่อที่ใช้ในการสอน เช่น มีการนำเกม วีดิโอ และกิจกรรมต่าง ๆ มาใช้ประกอบการสอนมากขึ้น นอกจากนี้ยังมีการจัดบรรยากาศในห้องเรียนด้วยการนำผลงานเด็กมาติดบอร์ด เป็นต้น

ครูบางคนใช้วิธีพัฒนากระบวนการเรียนรู้โดยการสอนให้เด็กเรียนรู้เรื่องทำงานกลุ่ม พัฒนาด้านคุณธรรม รู้จักการเอื้อเฟื้อ ช่วยเหลือกัน มารยาทในการฟัง มีความซื่อสัตย์ มีสัมมาคาราวะ เพื่อให้เด็กสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งครูส่วนใหญ่จะไม่ทำโทษด้วยวิธีที่รุนแรง ไม่ตี แต่จะใช้วิธีเสริมแรงด้วยการแจกบัตรทำความดี

ครูส่วนใหญ่จะใช้วิธีการประเมินหลายรูปแบบ เช่น การสังเกต สอบถาม แบบทดสอบ การทำPortfolio การให้เด็กเขียนบันทึกได้ตอบกับครูเพื่อให้อุบัติการณ์มากขึ้น มีการจัดประกวดโครงการของนักเรียน ซึ่งเด็กจะได้ประเมินตัวเองตอนท้ายของทุกบทเรียน โดยให้เด็กเป็นผู้สรุปปัญหาด้วยตัวเอง และรายงานวิธีแก้ปัญหาให้เพื่อนรู้ ทำให้เด็กมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน

ครูส่วนใหญ่กล่าวว่า โรงเรียนเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้วยการประสานกับชุมชน มีการขอความช่วยเหลือจากผู้ปกครองที่มีความรู้ ให้ผู้ปกครอง

เป็นคณะกรรมการห้องละ 5 คน มีการขอความคิดเห็นจากผู้ปกครอง มีการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียน รายงานกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ผู้ปกครองทราบอย่างต่อเนื่อง และมีการมอบหมายงานให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองที่บ้าน

ที่มาของวิธีการเหล่านั้น

ครูส่วนใหญ่เกือบทั้งหมดเห็นว่าวิธีการเหล่านั้นเกิดจากผู้บริหารทั้งในด้าน บุคลิกภาพ ส่วนตัว วิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ซึ่งครูคนหนึ่งกล่าวว่า เป็นสิ่งที่เกิดจากการที่ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการทำงาน เช่น การมอบหมายให้ทำโครงการกลุ่ม เป็นต้น

ครูมากกว่าครึ่งหนึ่งกล่าวว่า การที่ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอทำให้ครูนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเขียนหลักสูตรใหม่ที่เน้นการทำโครงการในทุกวิชา การมีส่วนร่วมในห้องเรียนวิทยาศาสตร์ที่จัดโดย เทเลคอมเอเชีย การอบรมโปรแกรมไมโครเวิลด์ที่จัดขึ้นที่โรงเรียนนวมวิทย์ ซึ่งครูได้นำความรู้ที่ได้ไปบูรณาการกับวิชาคณิตศาสตร์ และพัฒนาไปสู่การบูรณาการคอมพิวเตอร์ในวิชาอื่น ๆ

ครูบางคนกล่าวว่าวิธีพัฒนากระบวนการเรียนรู้ดังกล่าวเกิดจากตนเอง เช่น การทำ mind mapping ในการเรียนหนังสือ การพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กับครูแกนนำ หรือครูที่เก่ง ๆ นอกจากนี้การศึกษาจากตำราต่าง ๆ ทำให้ได้รับแนวคิดของผู้รู้มาใช้ในการพัฒนาการสอนของตน

ครูบางคนกล่าวว่าการพัฒนากระบวนการเรียนรู้เกิดจากการปฏิรูปการศึกษา และความร่วมมือของคณะครู

ผลที่เกิดขึ้นจากการใช้วิธีการเหล่านั้น

ครูเกือบทุกคนพอใจอย่างมากกับผลที่เกิดขึ้น เนื่องจากเด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุข และสนุกสนานกับการเรียน มีน้ำใจช่วยเหลือเพื่อน มีความพร้อม มีความสามารถมากขึ้น มีความกล้าแสดงออกมากขึ้น ทั้งทางบวกและทางลบ มีความช่างสังเกต มีความเชื่อมั่นในตัวเอง เด็กมีความสนใจ กระตือรือร้นในการเรียน ขยันค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม และมีความคิดเป็นของตนเอง กล้าคิด คิดเป็น ทำเป็น มากขึ้น ครูคนหนึ่งกล่าวว่า การที่เด็กได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติตัวเอง ที่ช่วยให้เด็กนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ครูบางคนพอใจกับผลที่เกิดขึ้นกับตัวครู เช่น การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ทำให้ครูมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาการสอนให้มีคุณภาพมากขึ้น ได้เรียนรู้ไปพร้อม ๆ กับเด็ก และมีการทำสื่ออย่างเป็นระบบ

2.5 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน

ผู้ปกครองและชุมชนให้ความร่วมมือกับครูและโรงเรียนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เนื่องจากพอใจในการพัฒนางานของโรงเรียนและเห็นประโยชน์ที่เกิดขึ้นกับเด็ก ความสำเร็จที่ประกอบไปด้วย การติดตามข่าวสารจากโรงเรียน การดูแลให้เด็กทำกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจากโรงเรียน การเข้ามาเป็นคณะกรรมการห้อง การมาเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน การช่วยกันจัดกิจกรรมเพื่อหาทุนให้โรงเรียนใช้ในการพัฒนา การพบปะพูดคุยกับครูประจำชั้น ให้ความคิดเห็นและความช่วยเหลือแก่ครูในการแก้ปัญหาเด็ก ให้ความรู้ในเรื่องที่ตนเชี่ยวชาญแก่โรงเรียน หรือใช้ความเชี่ยวชาญของตนให้เป็นประโยชน์กับโรงเรียน ผู้ปกครองท่านหนึ่งซึ่งมีหน้าที่อยู่ในคณะกรรมการสมาคมครูผู้ปกครองกล่าวว่า ตนมีความเข้าใจโรงเรียนว่า โรงเรียนอยู่ในระบบราชการ ดังนั้น จึงไม่สามารถทำอะไรที่ต้องการได้อย่างอิสระ ดังนั้น สมาคมจึงพยายามให้การสนับสนุนโรงเรียนอย่างเต็มที่ โดยเฉพาะในสิ่งที่โรงเรียนไม่สามารถทำได้ในระบบราชการ สมาคมจะพิจารณาให้การสนับสนุนโครงการที่มีประโยชน์โดยพิจารณาอย่างรอบคอบ เช่น ให้การสนับสนุนโครงการตั้งวงโยธวาทิต ซึ่งแม้จะใช้เงินทุนสูง แต่เมื่อพิจารณาถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในระยะยาวอันได้แก่ความสามัคคี ความสำเร็จร่วมใจของผู้ปกครอง เด็ก และครูแล้ว คิดว่าเกิดประโยชน์อย่างคุ้มค่า หรือการให้การสนับสนุนครูไปศึกษาดูงานที่มาเลเซีย หรือการซื้อกล้องจุลทรรศน์ให้ครูและเด็กใช้ในการเรียนการสอน ก็ล้วนแต่เป็นโครงการที่เกิดประโยชน์คุ้มค่าทั้งสิ้น ผู้ปกครองท่านนี้เห็นความสำคัญของห้องสมุดมากเป็นพิเศษ ท่านกล่าวว่า โรงเรียนควรมีห้องสมุดที่ดี มีมุมอ่านหนังสือ มี CDROM มีหนังสือให้ค้นคว้าและศึกษาจำนวนมาก เพราะแม้จะไม่มีครู แต่มีห้องสมุดที่ดี เด็กก็สามารถเรียนรู้ได้

2.6 ความสำเร็จของโรงเรียนในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนนับว่าประสบความสำเร็จไปแล้วในระดับหนึ่ง โดยมีหลักฐานความสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ดังนี้

ก. ข้อมูลจากการสอบถามและสัมภาษณ์ครู รวมทั้งการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

(1) ครูและผู้ปกครองกล่าวว่า ผู้บริหารทำงานเต็มศักยภาพ และมีความพร้อมในการพัฒนาอยู่ในระดับ 90% - 100% ในขณะที่ตัวครูเองมีความพร้อมประมาณ 80% - 100% และครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าโรงเรียนประสบความสำเร็จไปแล้วประมาณ 80% นอกจากนี้ยังกล่าวว่าผู้ปกครองนิยมนำบุตรหลานมาเข้าเรียน

(2) ครูมีการวางแผนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการจัดเตรียมอุปกรณ์ และสื่อการสอนต่าง ๆ ให้พร้อมสำหรับเด็ก ครูมีการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาหลายประการ เช่น การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งประสบการณ์ทาง ภาษา การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง การ ให้นักเรียนทดลองปฏิบัติจริง ทำโครงการ ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง พาไปทัศนศึกษารวมทั้งการ ฝึกให้เด็กคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก และฝึกทักษะการทำงานเป็นกลุ่มและการแก้ปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น

(3) ครูมีพฤติกรรมการสอนเปลี่ยนแปลงไป เช่น ครูพูดน้อยลง สังเกตเด็กมากขึ้น ให้ คำแนะนำเด็ก เอาใจใส่และใกล้ชิดเด็กมากขึ้น ใจดีมากขึ้น ดูแลเด็กและลงโทษเด็กน้อยลง ให้การ เสริมแรงเด็กมากขึ้น

(4) ครูมีการจัดและประเมินผลโดยใช้แฟ้มสะสมงานและมีการเปิดโอกาสให้เด็ก ประเมินตนเอง

(5) ครูกล่าวว่า นักเรียนมีความสุขในการเรียนรู้ มีความใฝ่รู้ มีสัมมาคารวะดีขึ้น มี ทัศนคติที่ดีต่อการมาโรงเรียน แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล และมีการนำความรู้ไปใช้มากขึ้น

ข. ข้อมูลจากการสอบถามนักเรียน

1) จากการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการมีโอกาสดำเนินปฏิบัติและพัฒนา กระบวนการเรียนรู้ตามที่พระราชบัญญัติกำหนดจำนวน 16 รายการ ค่าเฉลี่ยคะแนนความคิดเห็นว่า นักเรียนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่ครูจัดให้อยู่ในระดับมาก 14 รายการและมากที่สุด 1 รายการ ยกเว้นการจัดให้นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการและกระบวนการต่างๆ เช่น วิธีการหาความรู้ กระบวน การทำงานร่วมกับผู้อื่น กระบวนการแก้ปัญหา ฯลฯ ที่อยู่ในระดับน้อย ส่วนรายการที่นักเรียนมีส่วนร่วม ในกระบวนการเรียนรู้ในระดับมากที่สุด ได้แก่การให้นักเรียนได้ปฏิบัติและทำกิจกรรมต่างๆดังปรากฏราย ละเอียดในตารางที่ 3 ต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ที่ครูจัดให้

เรื่องที่ปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติ		
	x	S.D.	ความหมาย
ในช่วงปีนี้นักเรียนได้ปฏิบัติในเรื่องต่อไปนี้มากน้อยเพียงใด			
1. นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง	3.12	0.78	มาก
2. นักเรียนเป็นผู้เสาะแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง	3.20	0.81	มาก
3. นักเรียนได้ปฏิบัติและทำกิจกรรมต่าง ๆ	3.60	0.58	มากที่สุด
4. นักเรียนได้ใช้ความคิดทำความเข้าใจเรื่องที่เรียนรู้ด้วยตนเอง	3.25	0.83	มาก
5. นักเรียนมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดกับเพื่อน ๆ	3.32	0.72	มาก
6. นักเรียนได้นำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน	3.15	0.65	มาก
7. นักเรียนได้เรียนรู้วิธีการ และกระบวนการต่าง ๆ เช่น วิธีการหาความรู้ กระบวนการทำงานร่วมกับผู้อื่น กระบวนการแก้ปัญหา ฯลฯ	3.50	0.70	น้อย
8. นักเรียนมีโอกาสได้ทดลองเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลในเรื่องที่เรียน	3.30	0.54	มาก
9. นักเรียนได้รับการสอน หรืออบรมเกี่ยวกับคุณธรรมในวิชาต่าง ๆ	3.50	0.59	มาก
10. นักเรียนได้เรียนรู้เรื่องที่สุดคคล้องกับความสนใจ และความถนัดของนักเรียน	3.35	0.73	มาก
11. นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดในการเรียนวิชาต่าง ๆ	3.44	0.73	มาก
12. นักเรียนได้ฝึกทักษะการเผชิญสถานการณ์ในการเรียนวิชาต่าง ๆ	3.07	0.85	มาก
13. นักเรียนได้ฝึกทักษะการแก้ปัญหาในการเรียนวิชาต่าง ๆ	3.42	0.67	มาก
14. นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริง	3.07	0.82	มาก
15. นักเรียนได้ใช้สื่อและสภาพแวดล้อมที่ครูจัดให้	2.92	0.75	มาก
16. นักเรียนได้ไปศึกษาจากแหล่งความรู้ในชุมชน	3.46	0.87	มาก

หมายเหตุ ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.00 หมายถึงนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึงนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึงนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึงนักเรียนมีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

2) นักเรียนส่วนใหญ่ประเมินโรงเรียนของตนเองว่าเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก และได้ให้ข้อมูลว่า รู้สึกพอใจกับสิ่งที่โรงเรียนทำให้ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นการจัดกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ ในโรงเรียน ได้แก่ การไปศึกษานอกสถานที่ในกิจกรรมหาความรู้โลกกว้าง การเข้าค่าย เพราะได้เรียนรู้ในสิ่งที่ไม่รู้ ชอบกิจกรรมปลูกต้นไม้ในโรงเรียน ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และชอบร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ เช่น งานขึ้นปีใหม่ งานราชวินิตร่วมใจ การร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวกับวิชาการ ซึ่งนักเรียนแสดงความคิดเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่ช่วยเสริมทักษะและได้ความรู้ เช่น การแข่งขันทางวิชาการ สป.กท.ม.เกมส์ นอกจากนี้ยังชอบกิจกรรม ใสบาตรทุกวันศุกร์ ธนาคารคุณธรรม กิจกรรมซื้อได้ขายเป็น นอกจากนี้ยังรู้สึกพึงพอใจกับการที่โรงเรียนได้ปรับปรุงด้านสถานที่ เช่น ห้องเรียน และห้องปฏิบัติการต่าง ๆ เช่น ห้องศูนย์คณิต ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด และห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์

ในด้านการเรียนการสอนนั้น นักเรียนส่วนใหญ่มีความรู้สึกพอใจกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเนื่องจาก ได้รับความรู้ที่แปลกใหม่และมีผลการเรียนดีขึ้น ครูใจดีและสอนสนุก ให้นักเรียนรู้จักการทำงานกลุ่ม ได้แสดงความคิดเห็นและรับฟังกันมากขึ้น ชอบการทำโครงการ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คนหนึ่งให้เหตุผลว่า “ รู้สึกชอบ เพราะนักเรียนสามารถหาความรู้ด้วยตนเอง โดยไม่ต้องมีใครมาบังคับ และมีความรู้สึกเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น”

นอกจากนั้นนักเรียนยังชอบวิธีการที่ครูพูดหรืออธิบาย นำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอน และมีเทคนิคการสอนเรื่องยาก ๆ ให้เข้าใจได้ง่าย ครูสนใจตอบคำถามที่เด็กถาม และขณะเดียวกันก็สอนเกี่ยวกับระเบียบวินัย และสอดแทรกคุณธรรมไปด้วยขณะสอน ครูคอยสังเกตเด็กแล้วช่วยให้เด็กแก้ไขปรับปรุงตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวเอง มีการทำงานกลุ่ม ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ทำให้เกิดความสามัคคี มีการเสนองานหน้าชั้นเรียน โดยที่แต่ละคนจะรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ได้ทำกิจกรรมและทดลองทำเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน ซึ่งช่วยเพิ่มทักษะและช่วยให้เรียนเก่งขึ้น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คนหนึ่งให้เหตุผลเพิ่มเติมว่า วิธีการดังกล่าวช่วยให้นักเรียนสามารถสอบเข้าเรียนต่อโรงเรียนมัธยมได้

ค. ข้อมูลจากผู้ปกครองและชุมชน

ผู้ปกครองกล่าวว่า พอใจกับการพัฒนาโรงเรียนและยินดีให้ความร่วมมือและสนับสนุนโรงเรียนในทุกๆ ด้าน

ง. หลักฐานเอกสารและหลักฐานเชิงประจักษ์

(1) โรงเรียนได้รับการประกันคุณภาพตามมาตรฐาน ISO 9002

- (2) โรงเรียนได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนนำร่องการปฏิรูปการเรียนรู้
- (3) โรงเรียนมีแผนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน และมีการนิเทศ ติดตามผลการปฏิบัติ
- (4) โรงเรียนได้ปรับหลักสูตร และมีหลักสูตรใหม่ที่เน้นการทำโครงการและการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา มีการวิเคราะห์หลักสูตรแต่ละวิชาหรือพิจารณาความเหมาะสม และปรับให้เหมาะสม เช่น การเรียนเรื่องงานบ้าน งานประดิษฐ์ งานเกษตร ปรับให้เรียนเป็นเรื่อง ๆ และมีการปรับคาบเวลาเรียนบางวิชาให้เหมาะสมขึ้น เช่น วิชาคอมพิวเตอร์ปรับให้เป็น 100 นาที เป็นต้น
- (5) โรงเรียนมีระบบการนิเทศภายใน
- (6) โรงเรียนมีโครงการดำเนินงานโครงการและกิจกรรมต่าง ๆ จำนวนมาก ได้แก่
- (7) โรงเรียนมีการปรับสภาพแวดล้อม อาคารเรียน ห้องเรียน และสื่อการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้
- (8) ครูมีความตั้งใจในการทำงานและมีการพัฒนาตนเองสม่ำเสมอ โดยเข้ารับการอบรมทั้งจากโรงเรียน และที่หน่วยงานอื่นจัดขึ้น ไปศึกษาดูงานโรงเรียนทั้งในและต่างประเทศ เสวนาพูดคุยเชิงวิชาการกับเพื่อนครู และสังเกตการสอนของเพื่อนครู
- (9) นักเรียนมีผลงานจากการทำแฟ้มสะสมงาน และการทำโครงการ
- (10) ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการห้อง กรรมการโรงเรียน และให้การร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การจัดงานวันราชวินิตร์ร่วมใจ การจัดตั้งวงโยธวาทิต การไปทัศนศึกษาร่วมกันระหว่างครู - ผู้ปกครอง - นักเรียน และสนับสนุนสื่อการเรียนการสอน เช่น การจัดหากล่องจุลทรรศน์ให้ใช้ในการเรียนการสอน รวมทั้งสนับสนุนการพัฒนานุเคราะห์ โดยจัดทุนให้ครูไปศึกษาดูงานที่ประเทศมาเลเซีย เป็นต้น
- (11) เกิดเครือข่ายผู้ปกครองขึ้น ซึ่งครูและผู้ปกครองสามารถใช้เครือข่ายนี้ในการติดต่อประสานงาน ปรีกษาหารือ และช่วยกันแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของเด็ก และจัดกิจกรรมสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียน - ครู - ผู้ปกครอง - เด็ก

2.7 ปัญหา/อุปสรรคและความต้องการของโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

แม้บุคลากรทุกฝ่ายของโรงเรียนมีความรู้สึกว่าการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนได้ประสบความสำเร็จไปมากแล้วก็ตาม แต่ถึงกระนั้น ก็พบว่า ทุกฝ่ายยังมีปัญหา/อุปสรรค/

2.7.1 ความต้องการของผู้บริหารและโรงเรียน

- (1) ต้องการบุคลากรเฉพาะทางที่มีความรู้ความสามารถในการสอน เช่น ครูวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และภาษาอังกฤษ แพทย์และทันตแพทย์ผู้มีความรู้ทางวิชาชีพโดยตรง
- (2) ต้องการครูที่มีความใฝ่รู้ เสาะแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนาตนเองและนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน ...
- (3) ต้องการครูที่มีความพร้อมใจกับปฏิบัติงานอย่างเต็มใจและเต็มกำลังความสามารถ
- (4) ต้องการสนับสนุนจากต้นสังกัดในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านนโยบาย และงบประมาณ เพราะโรงเรียนมีบุคลากรจำนวนมากและโรงเรียนมีเจตจำนงที่จะพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนให้ทัดเทียมโรงเรียนนานาชาติ
- (5) ต้องการคนงานมากขึ้นให้สมดุลกับจำนวนนักเรียนที่มีมาก
- (6) ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนให้มากขึ้น

2.7.2 ความต้องการของครู

- (1) ต้องการให้ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูในการพัฒนาการเรียนการสอน เช่น การให้การยกย่อง เชิดชูเกียรติ
- (2) ต้องการให้องค์กรมีความสัมพันธ์ที่ดี และไม่มีการใช้อำนาจในการลงโทษ
- (3) ต้องการความเข้าใจในการทำงาน มีกระบวนการทำงานที่ดี และทุกคนให้ความร่วมมือกัน
- (4) ต้องการให้มีการนิเทศช่วยเหลือครูอย่างสม่ำเสมอ
- (5) ต้องการให้มีการนำระบบประกันคุณภาพเข้ามาใช้
- (6) ต้องการให้มีฝ่ายผลิตสื่อการสอน ช่วยแบ่งเบาภาระครู ต้องการห้องที่มีสื่อและตำราให้ยืม
- (7) ต้องการความพร้อมด้านเอกสาร และสนับสนุนงบประมาณให้มากขึ้น
- (8) ต้องการให้ลดจำนวนเด็กในห้องเรียนให้เหลือ 25 คนต่อห้องเพื่อเน้นคุณภาพ
- (9) ต้องการให้ลดจำนวนห้องให้สัมพันธ์กับจำนวนครู
- (10) ต้องการให้ลดภาระงานสอนให้เหลือ 18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ หรือให้สอนคนละ 2 วิชา
- (11) ต้องการให้โรงเรียนลดกิจกรรมลงไปบ้างเพราะครูมีงานมากเกินไป

- (12) ต้องการได้รับความรู้ใหม่อย่างสม่ำเสมอ เรื่องที่ครูสนใจต้องเรียนรู้มีดังนี้
- การไปศึกษาดูงานยังสถานที่/โรงเรียนต่าง ๆ ที่น่าสนใจ
 - วิธีจัดการเรียนการสอนใหม่ ๆ นวัตกรรมทางการสอน
 - การวัดและประเมินผล
 - การวิจัยชั้นเรียน
 - การใช้คอมพิวเตอร์และสื่อเทคโนโลยีใหม่ ๆ internet
 - การผลิตสื่อและการทำสื่อคณิตศาสตร์
 - ความรู้เกี่ยวกับภาษาอังกฤษ
 - การทำโครงการในระดับประถมศึกษาตอนต้น
 - ความรู้เกี่ยวกับหน้าที่และอาชีพ
 - แนวทาง ข้อปฏิบัติ และความรู้ที่ชัดเกี่ยวกับการปฏิรูป
 - วิธีการนำความรู้ที่มีไปใช้กับเด็ก

2.7.3 ความต้องการของนักเรียน

ก. ความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับโรงเรียน

- (1) ต้องการให้โรงเรียนเพิ่มชั่วโมงการเรียนจริยศึกษา
- (2) ต้องการให้โรงเรียนจัดอบรม E.Q. ให้นักเรียน
- (3) ต้องการให้โรงเรียนออกกฎระเบียบ และสร้างข้อตกลงในเรื่องต่าง ๆ ให้มากขึ้น
- (4) ต้องการให้โรงเรียนให้การเสริมแรงแก่ผู้ที่ทำดี
- (5) ต้องการให้โรงเรียนจัดกิจกรรมวันสำคัญ และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์
- (6) ต้องการให้โรงเรียนจัดติวเข้มในช่วงสอบ ตอนพักกลางวัน
- (7) ต้องการให้โรงเรียนเพิ่มวิชาเรียนให้มากขึ้น
- (8) ต้องการให้โรงเรียนจัดการแข่งขันด้านวิชาการกับโรงเรียนอื่น ๆ

ข. ความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับครู

- (1) นักเรียนต้องการให้ครูทบทวนบทเรียน ให้การบ้าน และให้นักเรียนอ่านหนังสือให้มากขึ้น
- (2) สอนให้นักเรียนมีความรู้รอบตัว ให้นักเรียนดูทีวีเรื่องที่เป็นวิชาการ ให้นักเรียนได้เลือกเรียนสิ่งที่ถนัด
- (3) สอนไม่ให้เครียด มีเทคนิคมีมุขสอดแทรกในการสอน
- (4) สอนโดยใช้กิจกรรมหลากหลาย ใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย และพาไปทัศนศึกษา

- (5) จัดการเรียนการสอนให้เด็กเก่ง-อ่อน แตกต่างกัน
- (6) สอนให้นักเรียนเข้าใจ อธิบายซ้ำ ๆ
- (7) ติดตามงานที่มอบหมาย
- (8) ให้นักเรียนพักสมองบ้าง ผ่อนคลายความเครียด
- (9) ไม่เปรียบเทียบความสามารถของเด็ก
- (10) ใจดี ไม่ดุเด็ก ไม่ลงโทษ เป็นกัลยาณมิตรกับเด็ก ให้นักเรียนซักถามได้

สอนเนื้อหาสาระที่เด็กสนใจดังนี้

- ประวัติศาสตร์ เรื่องเกี่ยวกับโรงเรียน ศิลปวัฒนธรรม สถานที่สำคัญ

ดนตรีไทย

- เรื่องเกี่ยวกับสัตว์ อวกาศ จักรวาล ดาราศาสตร์ เครื่องบิน

- ภาษาต่าง ๆ

- การปลูกต้นไม้ กีฬา การป้องกันตัว การต่อไฟฟ้า

- การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์

- เพศสัมพันธ์(นักเรียนชั้น ป.6)

ค. ความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับผู้ปกครอง

นักเรียนต้องการให้ผู้ปกครอง

- (1) อธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับปัญหาและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ตนสงสัยให้เข้าใจ
- (2) ชื้อหนังสือให้
- (3) ไม่บังคับให้อ่านหนังสือ หรือเรียนมากเกินไป
- (4) ให้อิสระแก่ลูกในการดูแลตนเอง
- (5) รักและเข้าใจ อธิบายเหตุผลให้เข้าใจเมื่อเกิดปัญหา

2.7.4 ความต้องการของผู้ปกครอง

- (1) ต้องการให้โรงเรียนเปิดสอนต่อถึงระดับมัธยมศึกษา
- (2) ต้องการให้โรงเรียนระดับมัธยมศึกษารับนักเรียนจากระดับประถมศึกษามากขึ้น
- (3) ต้องการให้เด็กเป็นคนดี มีวินัย กิริยามารยาทดี เข้าสังคม รู้หน้าที่ของตนใน

สังคม รู้จักเสียสละ ช่วยเหลือผู้อื่น

- (4) ต้องการให้เด็กมีความรู้ คติวิเคราะห์ คติริเริ่ม คบเพื่อนดี เชื่อฟังพ่อแม่

มีเหตุผล ไม่เอาแต่ใจตนเอง ตั้งใจเรียน และไม่ติดยาเสพติด

ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทของโรงเรียน แนวคิด / กระบวนทัศน์เกี่ยวกับกระบวนการ
เรียนรู้ ยุทธวิธี / วิธีการ / กระบวนการสำคัญของครูที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการ
เรียนรู้ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน สภาพความสำเร็จของโรงเรียนในการพัฒนา
กระบวนการเรียนรู้ ปัญหา / อุปสรรคและความต้องการของโรงเรียน ที่กล่าวมาข้างต้น ได้
ประมวลให้เห็นเป็นแผนภาพรวมในแผนผังต่อไปนี้

2.8 การสรุปองค์ประกอบ/ปัจจัยสำคัญ ๆ ที่ส่งผลต่อความสำเร็จ หรือเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

จากข้อมูลที่ได้ประมวลไว้ข้างต้น แสดงให้เห็นถึงองค์ประกอบ/ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ได้ดังนี้

2.8.1 ด้านผู้บริหาร

คุณสมบัติของผู้บริหารที่เอื้ออย่างมากต่อความสำเร็จของการพัฒนา มีดังนี้

- (1) การเป็นผู้นำที่ดี เป็นแบบอย่างในการทำงาน
- (2) การมีวิสัยทัศน์และมีประสบการณ์ที่กว้าง
- (3) การเป็นผู้ใฝ่รู้ ที่ทันสมัย ติดตามข่าวคราวความเคลื่อนไหวทางวิชาการ
- (4) การเป็นผู้มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ "คิดและเคลื่อนที่ตลอดเวลา"
- (5) การเป็นผู้มีความเป็นประชาธิปไตย ใจกว้าง เปิดโอกาส ให้อิสระแก่ครูในการคิด การกระทำ รับฟังความคิดเห็นทั้งจากครูและนักเรียน และนำความคิดเห็นไปใช้ให้เป็นประโยชน์
- (6) การเป็นผู้มีความเสียสละ ดูแลเอาใจใส่บุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

2.8.2 ด้านการบริหารจัดการ

- (1) มีการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนงานและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีการจัดทำวิสัยทัศน์ของโรงเรียน แผนงาน และแผนปฏิบัติการ และมีการปฏิบัติตามแผน และมีการนิเทศ กำกับ ติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

2.8.3 ด้านตัวครู

ก. คุณสมบัติที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีดังนี้

- (1) การมีจิตสำนึกและวิญญาณของความเป็นครู
- (2) การเห็นความสำคัญของเด็ก
- (3) การมีความพร้อม ให้ความร่วมมือ
- (4) การมีความตั้งใจในการทำงาน

ข. วิธีพัฒนาตนเอง

- (1) เข้าร่วมอบรม การเข้าร่วมประชุม การไปศึกษาดูงานโรงเรียนต่าง ๆ และการติดตามข่าวสารความรู้จากเอกสาร หนังสือ และตำราต่าง ๆ
- (2) เสวนาพูดคุยเชิงวิชาการกับเพื่อนครู การประชุมกลุ่มย่อย การพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้กับครูแกนนำหรือครูที่เก่ง ๆ
- (3) เรียนรู้จากการสาธิตการสอนของเพื่อนครู และจากการนิเทศภายใน

- (4) นำความรู้ที่ได้รับมาใช้ในการปฏิบัติงาน
- (5) เรียนรู้จากการคิดวิเคราะห์ประสบการณ์การสอนของตน

ค. วิธีการจัดการเรียนการสอน

- (1) เตรียมการสอนโดยวางแผนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
- (2) เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการวางแผนการสอน
- (3) จัดเตรียมวัสดุ อุปกรณ์ และสื่อการสอนต่าง ๆ ให้พร้อม
- (4) จัดการเรียนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา
- (5) จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ
- (6) พานักเรียนไปทัศนศึกษา ให้ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง
- (7) ให้นักเรียนทำการทดลอง ปฏิบัติจริง ทำโครงการ
- (8) ให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลาย
- (9) ให้นักเรียนมีโอกาสเลือกศึกษาเรื่องที่ตนสนใจ
- (10) ให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และแบ่งหน้าที่

กันรับผิดชอบ และฝึกทักษะการแก้ปัญหา

- (11) ฝึกให้นักเรียนคิด กล้าพูด กล้าแสดงออก
- (12) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น ให้เล่นเกม คู่มือไอ ทำ

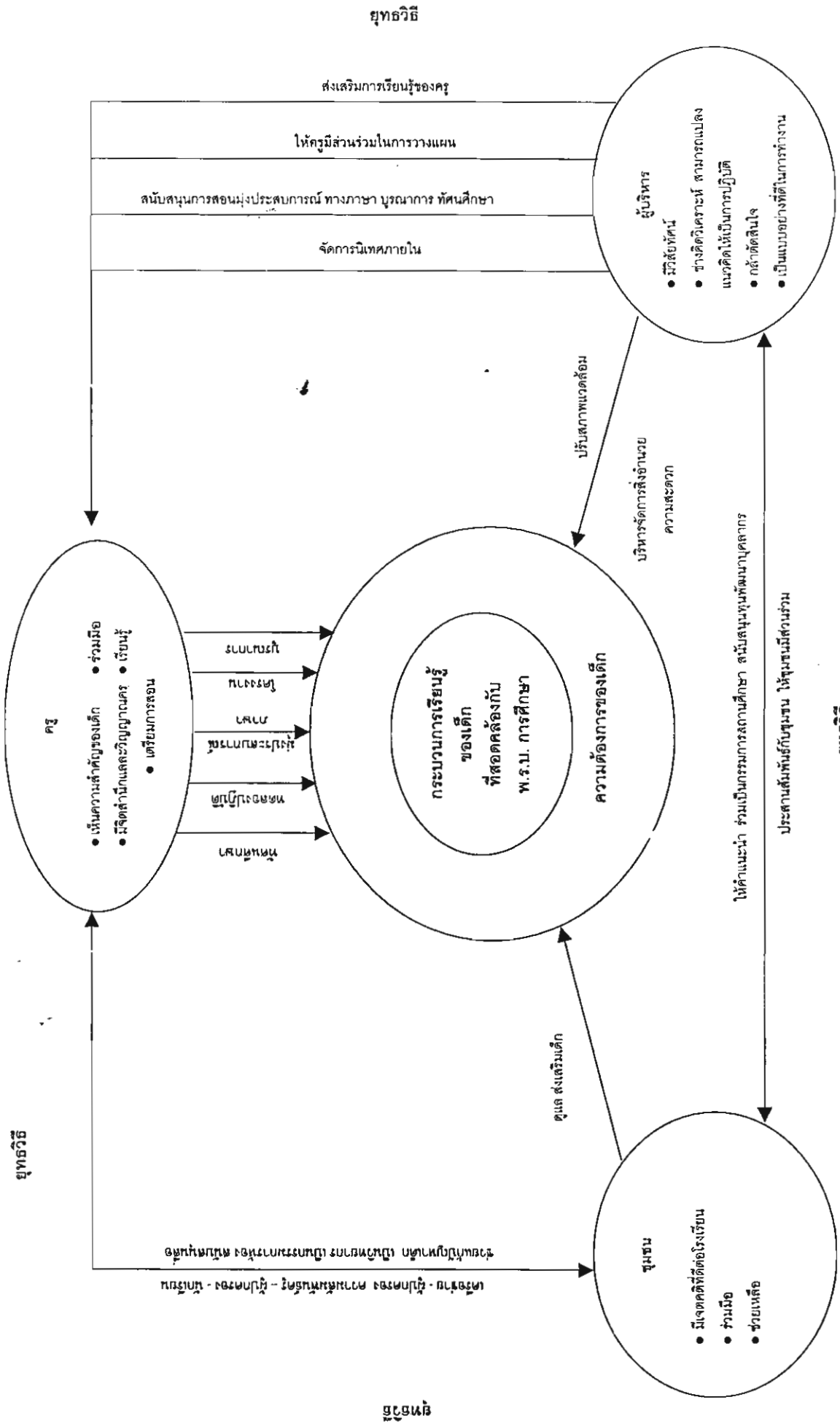
mind map จัดกลุ่มระดมสมอง เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ ใช้คำถาม การสาธิต การตอบปัญหา การใช้บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง และการใช้สื่อต่าง ๆ เป็นต้น

- (13) จัดการวัดประเมินผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย

2.8.4 ด้านผู้ปกครองและชุมชน

- (1) ผู้ปกครอง/ชุมชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมาย และการดำเนินงานของโรงเรียน
- (2) ผู้ปกครอง/ชุมชนได้รับโอกาส ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน ให้ความคิดเห็น และคำปรึกษาแนะนำ เข้ามาร่วมเป็นกรรมการต่าง ๆ
- (3) ผู้ปกครอง/ชุมชนให้ความร่วมมือ และการสนับสนุนในการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียน ทั้งทางด้านวิชาการ การสนับสนุนปัจจัยสิ่งของ การเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียน เป็นต้น
- (4) ผู้ปกครองให้การดูแลลูก เอาใจใส่ และติดต่อกับทางโรงเรียนเพื่อช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ

องค์ประกอบที่เชื่อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ : กรณีศึกษาโรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา)

ตอนที่ 3

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

3.1 การสรุปผลการวิจัย : กรณีศึกษาโรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา)

3.1.1 บริบทของโรงเรียน

โรงเรียนราชวินิต (ประถมศึกษา) เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในชุมชนเมืองกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนมีอาคารเรียน 7 อาคาร ส่วนใหญ่เป็นอาคาร 2 ชั้นและ 3 ชั้น มีห้องเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกข้างสมบูรณ์ โรงเรียนให้บริหารด้านสวัสดิการ จัดรถรับส่งนักเรียน โรงเรียนมีผู้อำนวยการ 1 คน ผู้ช่วยผู้อำนวยการ 5 คน ครูประจำจำนวน 130 คน และครูอาสาสมัคร 49 คน ครูส่วนใหญ่ 124 คนมีวุฒิปริญญาตรี นักเรียนมี 3,054 คน ห้องเรียนระดับ ป. 1 – 6 มีระดับละ 14 ห้อง รวมทั้งสิ้น 84 ห้องเรียน

3.1.2 แนวคิด / กระบวนทัศน์เกี่ยวกับการเรียนรู้

ผู้บริหารเป็นผู้มีแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดตามพระราชบัญญัติการศึกษา พ.ศ. 2542 มาก่อนที่จะมีปฏิรูปการศึกษาแล้ว และได้พยายามปรับเปลี่ยนแนวคิดของครูในโรงเรียนที่ตนบริหารเรื่อยมา และเมื่อเข้ามาบริหารงานโรงเรียนนี้ก็เช่นกัน ส่วนครูของโรงเรียนนั้น แต่เดิมก่อนการปฏิรูปการศึกษาก็มีแนวคิดในทำนองเดียวกันกับครูทั่วไปที่ว่า การเรียนรู้ของนักเรียนของนักเรียนเกิดขึ้นได้โดยการรับฟังความรู้จากครู ครูประเมินว่า ในความคิดเห็นของตนเองในอดีตเกี่ยวกับแนวคิดตาม พรบ. การศึกษาจำนวน 30 รายการอยู่ในระดับน้อยเป็นส่วนใหญ่ แต่ในปัจจุบันระดับความคิดเห็นได้เพิ่มขึ้นเป็นระดับมากและมากที่สุดในทุกรายการและได้ให้ข้อมูลว่า การเรียนแบบเดิมมีผลเสียมากกว่าผลดี เช่น นักเรียนจะเรียนรู้เฉพาะเท่าที่ครูสอนเท่านั้น ขาดความกระตือรือร้นและสิ่งง่าย ไม่มีความมั่นใจในตัวเอง ไม่กล้าแสดงออก ไม่สามารถคิดและแก้ปัญหาด้วยตนเอง แต่ก็มีส่วนดีที่เด็กมีระเบียบวินัย มีความจำดี ส่วนแนวคิดใหม่ช่วยให้เด็กมีความสนใจเรียน มีความสุข และมีความคิดเป็นของตนเอง และมีเจตคติที่ดีต่อครูและโรงเรียน ซึ่งครูส่วนใหญ่พึงพอใจกับความเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

3.1.3 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

ผู้บริหารของโรงเรียนเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการพัฒนาโรงเรียนประสบความสำเร็จมาก่อนที่จะเข้ามาบริหารที่โรงเรียนนี้ ท่านจึงได้นำความรู้และประสบการณ์มาช่วยพัฒนาโรงเรียนได้อย่างดี เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนใหญ่มีการ

บริหารผ่านระบบสายชั้น ทุกฝ่ายต่างมีอิสระจึงทำให้เกิดโรงเรียนเล็กในโรงเรียนใหญ่ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา ผู้บริหารจึงใช้ยุทธวิธีแสวงหาจุดร่วมในการพัฒนา ที่ทุกฝ่ายจะเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนได้ ท่านจึงเริ่มต้นจากการปรับสภาพแวดล้อม ซึ่งเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายใช้ประโยชน์ร่วมกัน และเป็นสิ่งที่เห็นการเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ต่อจากการปรับปรุงสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ ก็มุ่งไปที่การปรับห้องเรียน พัฒนาห้องกิจกรรม จัดหาคอมพิวเตอร์ Key board และสื่อการเรียนการสอนต่างๆ หลังจากนั้นจึงนำการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษามาใช้เป็นจุดร่วมในการพัฒนาการเรียนการสอน เนื่องจากผู้บริหารเห็นว่าเป็นแนวการสอนที่ดีและท่านมีความรู้ความเข้าใจ สามารถให้คำปรึกษาแนะนำแก่ครูได้ ท่านส่งเสริมการเรียนรู้ของครูในทุกรูปแบบ และเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดโครงการต่างๆ และส่งเสริมให้ทำงานร่วมกันเป็นทีม และคอยติดตามผลการทำงาน ท่านเป็นตัวอย่างของความเป็นผู้ "ช่างคิด ช่างวิเคราะห์ คิด และทำสิ่งใหม่ตลอดเวลา" ท่านสามารถนำแนวคิดต่างๆมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ด้วยกระบวนการ "ทำแนวคิดให้เป็นจริง" คือ การพยายามแปลงสิ่งที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมที่เห็นได้ชัดเจน ท่านกระตุ้นให้ครูคิดวิเคราะห์ถึงเหตุผลและผลของการกระทำต่างๆ และกล้าที่จะตัดสินใจ กล้าที่จะเปลี่ยนแปลง หากเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดประโยชน์ต่อเด็กอย่างแท้จริง เมื่อให้โอกาสครูได้มีการคิดโครงการต่างๆที่จะเป็นประโยชน์ต่อเด็กขึ้นแล้ว ท่านจะช่วยบริหารจัดการให้โครงการทั้งหลายดำเนินได้จริง เช่น การนำรถรับส่งนักเรียนมาใช้ประโยชน์ในการพานักเรียนไปทัศนศึกษาออกสถานที่ การปรับเปลี่ยนคาบเวลาเรียนคอมพิวเตอร์ให้มากขึ้น เป็นต้น โครงการเด่นๆ ที่เป็นที่ยอมรับของนักเรียน มีหลายโครงการ เช่น โครงการหาความรู้ในโลกกว้าง โครงการซื้อได้ขายเป็น นอกจากนั้น ท่านยังส่งเสริมการจัดชมรมต่างๆ ให้เด็กได้เลือกเข้าร่วมตามความสนใจ ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การสนับสนุนให้ผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน สนับสนุนให้ครูสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครอง และสร้างเครือข่ายผู้ปกครองขึ้น โดยในแต่ละห้องจะมีผู้ปกครองเข้ามาเป็นกรรมการห้อง และมีการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้ปกครอง นักเรียนในระดับชั้นโดยการจัดไปทัศนศึกษาร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดเครือข่ายผู้ปกครองขึ้น ผู้ปกครองจะติดต่อถึงกันและกัน เพื่อปรึกษาหารือและช่วยกันแก้ปัญหาต่างๆ

ในด้านครูนั้น ครูมีความสนใจและตั้งใจในการสอน และพยายามปรับปรุงการสอนของตน โดยได้รับคำปรึกษาแนะนำจากการนิเทศภายใน และจากผู้บริหาร ยุทธวิธีสำคัญที่ใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้นักเรียน ก็คือ การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ การบูรณาการการสอน การสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา การให้นักเรียนทำโครงการ และการขอความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน

ครูกล่าวว่า โรงเรียนสามารถพัฒนาไปได้ดี มีมาตรฐานและมีชื่อเสียง เพราะผู้บริหาร มีวิสัยทัศน์และมีความสามารถสูง ครูส่วนใหญ่มีความพอใจเพราะโรงเรียนได้มีการพัฒนาจนได้รับ ISO 9002 และโรงเรียนมีปัญหาน้อยลง นอกจากนั้นเด็กยังรู้สึกพอใจกับโครงการ / กิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้มาก

3.1.4 องค์ประกอบ / ปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน

จากการศึกษาการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน สรุปได้ว่า องค์ประกอบ/ ปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนนี้ คือ

1) ผู้บริหาร ผู้บริหารมีความรู้ ความสามารถสูง มีประสบการณ์กว้าง มีวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีความละเอียด รอบคอบ มีโลกทัศน์กว้าง และตัดสินใจ เป็นผู้ที่สามารถทำได้ตามที่คิด และเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน อุทิศตนในกับงาน ทำงานหนักตลอดเวลา เสียสละ ดูแลเอาใจใส่ครู ความเป็นประชาธิปไตยในการทำงาน และกล้าที่จะเปลี่ยนแปลง

2) ยุทธวิธีในการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร ผู้บริหารใช้กลยุทธ์ในการเปลี่ยนแปลงที่ดี ใช้ได้ผล ที่สำคัญ คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง การแสวงหาจุดร่วมในการพัฒนา (การปรับสภาพแวดล้อม การใช้แนวคิดการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา การบูรณาการการสอน และการให้ผู้เรียนเรียนรู้จากประสบการณ์จริงโดยการพาไปทัศนศึกษา) การนิเทศภายใน การเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนคิดโครงการต่างๆ การบริการจัดการทั้งทางด้านงบประมาณและความสะอาดอื่นๆ เพื่อช่วยให้โครงการ / ความคิดสามารถดำเนินการได้ และการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง นักเรียน

3) ครู ครูมีความพร้อมเห็นความสำคัญของเด็ก มีจิตสำนึกและวิญญานครู ให้ความช่วยเหลือในการพัฒนา และพยายามเรียนรู้ ทดลองนำความรู้มาใช้ และปรับปรุงการสอนของตน

4) ยุทธวิธีของครูในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ครูใช้การสอนแบบบูรณาการ และการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษา เป็นแนวคิดหลัก

5) ผู้ปกครองและชุมชน ผู้ปกครองและชุมชนมีเจตนาที่ดีต่อโรงเรียนให้ความร่วมมือและความช่วยเหลือทั้งแก่โรงเรียน ครูและเด็ก

6) สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ความพร้อมทางด้านห้องสมุด อุปกรณ์ (คอมพิวเตอร์ key board) ห้องปฏิบัติการต่างๆ วัสดุและสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน สระว่ายน้ำ และสภาพแวดล้อมที่ดี ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ และสร้างบรรยากาศที่ดี

3.1.5 อุปสรรค / ปัญหาความต้องการของโรงเรียน

- 1) โรงเรียนต้องการบุคลากรเฉพาะทางที่มีความรู้ความสามารถในการสอน เช่น ครูวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ แพทย์และทันตแพทย์ที่มีความรู้ทางวิชาชีพโดยตรง
- 2) โรงเรียนต้องการการสนับสนุนจากต้นสังกัดในทุกๆ ด้าน ทั้งทางด้านนโยบาย และงบประมาณ เพราะโรงเรียนมีบุคลากรจำนวนมาก และโรงเรียนมีความตั้งใจที่จะพัฒนาโรงเรียนให้ทัดเทียมโรงเรียนนานาชาติ
- 3) ครูต้องการความเข้าใจในการทำงาน มีกระบวนการทำงานที่ดี และทุกคนให้ความร่วมมือ ต้องการให้มีการนิเทศช่วยเหลือครูอย่างสม่ำเสมอ มีฝ่ายผลิตสื่อการสอนช่วยแบ่งเบาภาระครู ต้องการห้องที่มีสื่อและหนังสือให้ยืม ต้องการให้ลดจำนวนเด็กในห้องให้เหลือ 25 คน ลดภาระงานสอนให้เหลือ 18 ชั่วโมงต่อสัปดาห์และให้โรงเรียนลดกิจกรรมลงไปบ้าง เพราะครูมีงานมาก และต้องการได้รับความรู้ใหม่ๆ อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนั้นยังต้องการให้ผู้บริหารสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน โดยการยกย่อง เชิดชูเกียรติ และต้องการให้นำระบบประกันคุณภาพเข้ามาใช้
- 4) นักเรียนต้องการให้โรงเรียนออกกฎระเบียบและสร้างข้อตกลงในเรื่องต่างๆ ให้มากขึ้น ต้องการให้โรงเรียนจัดติวเข้ม เพิ่มวิชาเรียน จัดแข่งขันทางวิชาการกับโรงเรียนอื่นๆ จัดอบรม E.Q. และจริยศึกษา ต้องการให้ครูจัดกิจกรรมหลากหลายใช้สื่อการสอนที่ทันสมัย สอนสนุกไม่เครียด อธิบายซ้ำๆ ติดตามงานของเด็ก จัดการเรียนการสอนให้เด็กเก่งและอ่อนต่างกัน ไม่ดูเด็ก ลงโทษเด็ก หรือเปรียบเทียบความสามารถของเด็ก และต้องการให้ครูสอนในสารทที่นักเรียนอยากรู้
- 5) ผู้ปกครองต้องการโรงเรียนเปิดสอนต่อถึงระดับมัธยมศึกษา

3.2 การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพการพัฒนาระบบการเรียนรู้ของโรงเรียนนี้ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อการพัฒนาก็คือ ผู้บริหาร คุณสมบัติส่วนตัวของผู้บริหารทั้งทางด้านวิชาการ และอุปนิสัย เป็นสิ่งที่สร้างความศรัทธา และความมั่นใจในการพัฒนา ผู้บริหารที่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำงานสูง สามารถสร้างความเข้าใจและให้คำแนะนำที่ครูสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ช่วยให้ครูดำเนินการพัฒนาไปได้ด้วยความอบอุ่นใจและมั่นใจ ความเป็นประชาธิปไตย มีใจกว้าง เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนงาน และรู้จักรับฟังความคิดเห็นของครูและนักเรียน ช่วยให้ครูได้มีโอกาสคิดริเริ่ม มีความผูกพันและความรับผิดชอบกับงานมากขึ้น และประการสำคัญที่สุดก็คือ การเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงานในด้านของความขยัน ความรับผิดชอบ และความเสีย

สละ นับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความสำเร็จ เชื่อถือ และปฏิบัติตาม ความสำคัญของผู้บริหารนี้ นับว่าเป็นข้อค้นพบยืนยันตรงกันเสมอมา โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดใหญ่ที่ผู้บริหารมีบุคลากรจำนวนมาก คุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นยังเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ดังนั้นการพัฒนาโรงเรียนให้ประสบผลสำเร็จ จึงต้องคำนึงถึงการพัฒนาผู้บริหาร ทั้งทางด้านวิชาการ และด้านอุปนิสัย หากสามารถพัฒนาผู้บริหารให้เป็นแบบอย่างที่ดีได้ ก็เท่ากับว่างานการพัฒนาได้สำเร็จไปแล้วเกือบครึ่งหนึ่ง

ข้อที่น่าสังเกตเกี่ยวกับความสามารถของผู้บริหารของโรงเรียนนี้ก็คือ แม้ว่าผู้บริหารไม่ได้มีคุณวุฒิทางการบริหาร แต่ด้วยความสามารถทางวิชาการ การมีประสบการณ์ และความช่างคิดช่างวิเคราะห์ ของผู้บริหาร ก็สามารถดำเนินการให้การพัฒนาโดดเด่นขึ้นได้ การที่ผู้บริหารแสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ และไม่ปล่อยให้ประสบการณ์เหล่านั้นกลายเป็น “ประสบการณ์ที่ว่างเปล่า” คือไม่เกิดผลใด ๆ แต่กลับนำประสบการณ์เหล่านั้นมาคิด เชื่อมโยงกับการปฏิบัติงานของตน และคิดวิเคราะห์ให้เห็นถึงแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ทำให้สิ่งที่อยู่ในความคิด กลายเป็นรูปธรรมความเป็นจริงขึ้นมาได้ นับเป็นคุณสมบัติที่โดดเด่นของผู้บริหาร และเป็นประเด็นที่ผู้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้บริหารควรนำไปศึกษาวิเคราะห์ และแสวงหาแนวทางในการพัฒนาให้กับผู้บริหารคนอื่น ๆ ต่อไป

กรณีศึกษาโรงเรียนนี้ ชี้ให้เห็นชัดเจนว่า ยุทธวิธีสำคัญวิธีหนึ่งในการเปลี่ยนแปลงแนวคิดและการปฏิบัติของครู ก็คือ การแสวงหาจุดร่วมในการพัฒนา ซึ่งผู้บริหารได้เริ่มจากสิ่งที่เห็นชัดเจน และทุกคนสามารถดำเนินการร่วมกันได้ง่ายก่อน อันได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ และหลังจากนั้นจึงค่อย ๆ ก้าวเข้าไปสู่สิ่งที่ยากกว่า ซึ่งได้แก่การจัดการเรียนการสอน การนำการเรียนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ทางภาษาเข้าไปในห้องเรียน นับเป็นการแสวงหาจุดร่วมที่เหมาะสม เนื่องจากผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในเรื่องดังกล่าว จึงสามารถจัดการอบรม และให้คำปรึกษาแนะนำอย่างต่อเนื่อง ทำให้การพัฒนาสัมฤทธิ์ผล การแสวงหาจุดร่วมในการพัฒนาอย่างเหมาะสมนี้ จึงน่าจะเป็นยุทธวิธีที่ผู้พัฒนาโรงเรียนทั้งหลายพึงให้ความสำคัญ เพราะเป็นจุดที่จะก่อให้เกิดผลต่อการพัฒนาเป็นอย่างมาก

การส่งเสริมให้ครูทำงานอย่างเป็นระบบ และทำงานร่วมกันเป็นทีม นับว่าเป็นยุทธวิธีอีกแบบหนึ่งในการช่วยให้การพัฒนาดำเนินไปได้ แต่การทำงานร่วมกันเป็นทีมนั้น จำเป็นต้องอาศัยกระบวนการทำงานที่ดี รวมถึงการจัดทีมและมอบหมายงานอย่างทั่วถึงและยุติธรรม จึงเป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนักสมควรที่โรงเรียนทั้งหลายที่ประสงค์จะพัฒนาโรงเรียน ควรได้คำนึงถึง และมีการสร้างความเข้าใจ และฝึกทักษะในเรื่องนี้ด้วย

จากการสอบถามและสัมภาษณ์นักเรียนเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่ครูจัดให้และความรู้สึกของนักเรียนในการเรียนรู้ตามกระบวนการนั้น ปรากฏว่า เด็กชอบการเรียนรู้จากกิจกรรม

หลากหลาย เช่น การทดลอง การปฏิบัติจริง การไปทัศนศึกษาเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง และได้เลือกเรื่อง หรือกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัดของตน และชอบเรียนกับครูที่สอนสนุก ไม่เครียด ไม่ดุและลงโทษเด็ก ใจดี ให้คำปรึกษา แนะนำเมื่อเด็กสงสัยหรือต้องการ และให้แรงเสริม หรือกำลังใจแก่เด็กจะเห็นได้ว่า ข้อมูลที่เด็กนำมาล้วนสนับสนุนแนวคิดและการจัดการเรียนการสอนตาม พ.ร.บ.การศึกษา พ.ศ.2542 ทั้งสิ้น จึงน่าจะกล่าวได้ว่า กระบวนการเรียนตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็ก

จากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็ก พบว่า ครูมีความตั้งใจในการสอนสูงมาก และพยายามจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้กับเด็ก แต่ยังมีอุปสรรคบางประการซึ่งหากได้รับการช่วยเหลือ จะสามารถเพิ่มคุณภาพการจัดการเรียนการสอนได้ ดังนี้

- 1) ความแม่นยำในเนื้อหาที่สอน
- 2) การนำเสนอรายงานของเด็ก ประสบปัญหาเรื่องเสียง เสียงของเด็กไม่ดังพอที่จะให้ทุกคนในชั้นเรียนได้ยินชัดเจน จึงส่งผลให้เด็กไม่ฟังกัน ทำให้การเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ไม่บรรลุผล
- 3) การสร้างความรู้ของเด็ก โดยให้เด็กสร้างผังความรู้ด้วยตนเอง(เป็นกลุ่ม) พบว่าการสร้างผังความรู้ของเด็กเป็นการติดต่อข้อมูลความรู้มากกว่าเป็นการสร้างความเข้าใจในข้อมูล และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลความรู้ความเข้าใจนั้น

3.3 ข้อเสนอแนะ

ก. ข้อเสนอแนะการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน

- 1) รัฐควรให้การสนับสนุนในสิ่งที่โรงเรียนต้องการ เพื่อที่โรงเรียนจะได้พัฒนาไปได้ อย่างสูงสุดเต็มศักยภาพตามเป้าหมาย
- 2) จากการสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้กับเด็ก พบว่าครูมีความตั้งใจในการสอนสูงมาก และพยายามจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายให้กับเด็ก แต่ยังมีอุปสรรคบางประการ ซึ่งหากได้รับการช่วยเหลือ จะสามารถเพิ่มคุณภาพการจัดการเรียนการสอนได้ ดังนี้
 - (1) ความแม่นยำในเนื้อหาที่สอน
 - (2) การนำเสนอรายงานของเด็ก ประสบปัญหาเรื่องเสียง เสียงของเด็กไม่ดังพอที่จะให้ทุกคนในชั้นเรียนได้ยินชัดเจน จึงส่งผลให้เด็กไม่ฟังกัน ทำให้การเรียนรู้ด้วยวิธีนี้ไม่บรรลุผล
 - (3) การสร้างความรู้ของเด็กโดยการให้เด็กสร้างผังความรู้ด้วยตนเอง(เป็นกลุ่ม) พบว่า การสร้างผังความรู้ของเด็กเป็นการติดต่อข้อมูลความรู้มากกว่าสร้างความเข้าใจในข้อมูล และสร้างความเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลความรู้ด้วยความเข้าใจ

(4) วิธีการกระตุ้นให้เด็กคิดด้วยตนเอง

- 2) ครูบางท่านมีการะงานและกิจกรรมพิเศษที่ต้องทำ โรงเรียนจึงควรพิจารณาในการจัดสรรให้พอเหมาะ รวมทั้งการจัดให้มีฝ่ายผลิตสื่อเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระครู
- 3) โรงเรียนควรร่วมกันแสวงหาแนวทางลดจำนวนเด็กในแต่ละชั้นเรียน เพื่อช่วยเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพในการสอน
- 4) โรงเรียนควรแสวงหาวิธีการในการยกย่องเชิดชูเกียรติครูดีของโรงเรียนเพื่อเป็นการสร้างกำลังใจและแรงจูงใจแก่ครู

ข. ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1) รัฐควรให้สนับสนุนในสิ่งที่โรงเรียนต้องการ เพื่อโรงเรียนจะสามารถพัฒนาไปได้อย่างสูงสุดเต็มศักยภาพตามเป้าหมาย
- 2) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรรวบรวมแนวคิด แนวปฏิบัติที่ได้ผลของโรงเรียนเผยแพร่เป็นตัวอย่างให้แก่โรงเรียนอื่นๆ
- 3) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด แนวปฏิบัติของดีเด่น เผยแพร่เพื่อเป็นตัวอย่างแก่ผู้บริหารคนอื่น ๆ และนำไปแนวทางในทางในการพัฒนาผู้บริหาร